

1358.

A főkormányshék útasítása Csikshék főtiszteinek, mint a katonai téli szállások felügyelőinek. Gyulafehérvár 1696 sept. 28.

Instructio regii gubernii Transylvanici ad supremos sedium Siculicalium Csik, Gyergyó et Kászon officiales, tanquam stationum moderni hibernii inspectores.

1. Mivel a nemes országnak úgy tetszett, hogy az hibernium alkalmosságával az statioknak kegyelmek legyen inspectora, szükséges, az mennyire lehet, kegyelmek tisztii alatt levő székeit, lakását contineálja. Ha pedig az közönséges szükség, vagy egyéb elkerülhetetlen akadály azt meg nem engedi, képében oly székbeli böcsületes embert praeficiálni, az ki kegyelmek távol létében azon hivatalban eljárjon hűségesen.

2. Az kimenendő tabella szerént az vicetisztek által tétessen kegyelmek falunkint oly particularis repartitiót, mentől feleebb székei böcsületes tagjait gyűjtván öszve mentest, mihelt kegyelmek székeiben mehet, hogy az mennyiben lehet az administratio eshessék az szegénységnek keze ügyében, ha mit penig az élésben más helyekre kell transportálni, a statiókot szenvedő faluk azzal ne agraváltassanak, hanem azok transportálják, kiken statio nincsen, azok is pedig aequaliter terheltessenek és juxta proportionem portarum az aféle vecturázással.

3. Az companiák mellé állítson kegyelmek minden statiókban alkalmas embereket, kik is az commissariusságtól kimenendő instructio szerént az statiókban szorgalmatosan forgolódjanak.

4. Szükséges az is, hogy a székekre felvetett buza, hus, zab és széna mellé állítson kegyelmek külön külön egy comissariust, ki is az egész székre felvetett victualokot procuralván, az mi melyik statióban rendeltetett vagy valahová disponáltatott, admini-

stráltassa is az mikoron kívántatik; mindenik az maga inspectiója alatt való victualekról ratiocinaljon az commissariatusról kimenendő dispositio és instructio szerént.

5. Az véghez menendő particularis repartitiót az guberniumnak hogy kegyelmetek in veris paribus be küldje, meg kívánjuk, ugy az commissariusságtól is.

6. Mindennemű victualekot az commissariatusságtól kiküldendő accorda szerént administráltatni parancsoljon és hogy abban semmi változást tenni ne engedjen, megkívánjuk szoroson, sőt meg ne engedje kegyelmetek a szénát úgy administrálják, hogy két és több szekeret tudjanak egyben, hanem ha controversia támad felette, az mázsálás dirrimálja.

7. Mind az administrator commissariusok, mind az stabióbeliek magok viselésére és excessusira kegyelmetek igen jól vigyázzon, hogy a szegénységet ne agraválják, ne húzzák, vonják, sőt ha kik affélék tapasztaltatnak, főtisztai autoritása szerént legitime azokat meg is büntettesse.

8. A német és magyar inquisitor commissariusoknak, mivel circa finem Januarii ki kell menjenek az excessusoknak investigálására és az eddig való szokás szerént mindenünnet a szegénységet convocáltatván, nagy haszontalan strepitusok löttek: jovaljuk azért, hogy annakelőtte mind a stabióbeli commissariusok, mind a tiszték által szép csendesen menjen végére kegyelmetek, hol és minemű panaszok vadnak az vitézek ellen és az inquisitorok előtt egyik vicetiszttel proponáltassa és ha úgy kívántatik csak az olyan falusbirót kell ad testificandum előhíni, de úgy hogy ne confrontáltassanak a szegény emberek a vitézekkel, hanem in secreto examináltassanak meg az inquisitorok előtt, és a tiszt tartozik annak rendi szerént a szegény ember képében satisfactiót kérni és ügyét usque ad decisionem assequálni.

9. Se commissariusoknak, se tisztnek az szegénység kárával megalkunni szabad ne legyen, hanem cum pleno contento, alioquin az olyan maga fizeti meg az szegénység kárát.

10. Az victualekot az vitézeknek tempestive kell administráltatni, ugy hogy in initio mensis két hétre valót, in medio más két hétre valót, úgy hogy az militaris executio kimenetelire, alkalmazhatóság ne adattassék.

11. Mindenféle victualékot az hús árán és szénán kívül az öt holnapra in natura kell administráltatni, az novemberi portiot peniglen és az hús árát s szénát az arról lőtt és ez instructio végiben annectált accorda szerént¹⁾)

Datum Albae Juliae ex regio Transylvaniae gubernio die 28 Septembris, anno 1696.

G. BÁNFFI

G. BETHLEN

Lent: Az ország dispositioja.

(Egykorú másolata, a végén említett «accorda» nélkül, – de alább, decz 19-éről, van egy «accorda» – Csikvármegye levéltárában.)

1359.

A főhadi biztosság rendelkezése a katonaság miként való ellátása és a lakossággal szemben való magaviselete felől. Szében. 1696 decz. 19.

Az bellicus főcommisariusságtól az militiának maga alkalmatosságáról kiadatott és magyarra fordítottatott intimatiok.

Semmi kétség arról nincsen, hogy eddig az T. T. regimentje, mely N. N. commendamentuma alatt vagon, rendelt kvártélyába be nem szállott volna, még pedig a méltóságos gubernium consensussa szerént, mely ez volt, hogy minden kapitánynak nyolcz, leytmánnak öt, zászlótartónak három, strázsamesternek kettő és minden közvitéznek egy-egy legyen szállása és gazdája; mely kvártélyba való szállás ha eképen lőtt, semmiképen meg nem kell változtatni. Ha pedig a kvártély nem tölt ki, az guberniumnak ezen megírt consensussa szerént is szoros talált volna lenni: az gubernium dispositioja szerént a militia a vármegyéken a főtiszteket, a zász székeken penig a királybírákot találja meg, az kiknek is parancsolva vagon, hogy az ilyen fogyatkozásokat meg-

¹⁾ *Oldalt:* Nem illeti ez a szegénységet.

1*

orvosolják, ellenbe ha valamiben comperiáltatik, hogy az assignált szállásokról való modalitás ellen több házak foglaltattak el: a mely házakkal többet foglaltak el, azok visszavétessenek és a *kvártélyok az egész hat holnapok alatt* az megírt formában minden változás nélkül megtartassanak; *az nemes házak* pedig, azaz a melyekben magok a nemes emberek laknak, hasonlóképen *az udvarházak is, eclessiák és schola-házak szállásoknak ne foglaltassanak.*

Azonban az felséges udvarból érkezett resolutió ez, hogy itt az Erdélybe levő minden lovas és gyalog regimenteknek ez jelen való hibernium alatt, az jelen való 1693. esztendőbeli novembernek első napjától fogva az következő 1697. esztendőbeli áprilisnek utolsó napjáig az ő mostani valóságokba és jelen való statusokba viseltesék gondjok, oda értvén mindazonáltal azoknak is equilis portiojok, a kik a mostani hibernium alkalmatosságával celebrálandó mustrákon gyalog találtatik. Több lovakról pedig és személyekről való gondviselést azokon a mostani mustrán jelen taláztatott lovakon és gyalogokon kívül nem kell várni, mivel e szélyben ha szintén nevedekni találna is vagy a vitéznek vagy a lónak száma, a jelen valóknak kiadásátul és számba adásnak napjától fogva, lehetetlen dolog az ország részéről valami victualékról minden időbe dispositiot tenni, sőt a gyűlés alkalmatosságával állandóképen megváltozhatatlanul lött végezés a quartélyok felől, melyre nézve is csak a jelen való portiokat illető t. i. azoknak az kivántató és szükséges regulát kell moderálni. Im azért az N. N. commendamentuma alá bízott T. T. regimentnek öt holnapokra kivántató victualéjokról írt assignatiót (mivel a novemberi portioját, azokon kívül, melyeket az akkori statiojokban vagy pedig a marsusba percipiáltak, pénzül fizetik meg, a melyekről tovább bővebben leszen emlékezet) az intimatiorúl lött írás láttatja, melyből is honnét rendeltettek az victualék és honnan kitől mit kellessék kérni, azokról micsoda gondviselés legyen, bővön megértheti.

A mi a gondviselésnek, avagy a portio megfizetésnek módját illeti: az ezen esztendőben az arról való *accorda* szerint az következő mód szerint leszen, úgy hogy

Primus: A novemberi *portio* kész pénzül, tudniillik: egy oralis portio öt rh. forintul, oda értvén a bor árában is egy-egy

tallért, az equilis portio peniglen és hozzá adott különböztetés szerént hat rh. forintokkal fiztessék meg; (a bor áráért penig egy-egy tallér most minden bizonynyal az magyarországi kamaráról fiztetik meg és ide küldetik) olyan conditioval mindazonáltal, hogy valamely victualék novemberbe percipiáltattak és elköltettek: vagy defalcáltassanak az akkori naturalékból, vagy az öt holnapi summájába todódjanak (*igy!*) és conpuntáltassanak; ez meg lévén, a mi hátra marad, a mint feljebb meg van írva, pénzül megfizettetik.

Az öt holnapokban pedig az eddig observáltatott rend megtartatik az victualék iránt, tudniillik: holnaponkint egy oralis portiora a szebeni véka szerént két véka buza adatik, négy véka buza számlálván egy köbölért; mindazonáltal a mérés alkalmazásával a militia se meg ne nyomja, se megne rúgja a vékát, hozzá ne is nyuljon, hanem a mérést, a vékának elütését, egyéb aféle dolgokat bizzon az administratorra; ha pedig a véka buza portiójáért pénzt akarna felvenni az accorda szerént: két részit búzául, harmadát pedig és nem többet pénzül felveheti és az administrator három rh. forintot adván, a militia többet ne vegyen és ne extorquáljon; ha pedig a militia ilyen árával a buzának meg nem elégednék, gondolván, hogy ő jobb áron adhatná el, szabad leszen buzát venni; mindazonáltal az ország részéről az elmúlt gyűlés alkalmosságával nyilván kimondatott és megtiltatott hogy az eddig gyakoroltatott abusosok eltávoztatására, minthogy a szegénységnek egy néhány mélyföldreig nagy messze kellett az vitézek buzáját vecturázni, ahol jobb ára volt, a mint hogy afféle vecturáztatásokról már egyszer ideje meg szünni, úgy ezután semmiképen ne legyenek.

Secundus: Hús nem adatik, hanen holnaponként egy oralis portiora húsért egy-egy tallér és megmaradván az elmúlt esztendő szerént való hús ára és annak módja minden napra egy-egy garas fizetetik. A kik pedig húst akarnak adni vagy venni, arról az a végezés, hogy egy erdélyi font 4 pénzzel, bécsi font penig hat pénzzel és egy bécsi mázsa, hat rh. forintokon árultassék és vétessék. Továbbá az statiobelieket nem kell, nem is lehet mézszársék tartásra erőltetni, legkiváltképen azokat az helybelieket, a hol ennekelötte sem voltak mézszársékek, ne is erőltessenek

erőszakosan, hogy pénzért csak szerezzenek húst 'viseljenek gondot a húsról; hanem szabad a militiának mészárszéket tartani, úgy mindazáltal, hogy az hús árulásban a feljebb megírt hús árához alkalmaztassa magát. Az hús áráért rendeltetett pénzt pedig az országbeli arra rendeltetett commissariusok adminisztrálják.

Tertius: A *zab* portio is az öt holnapokra zabúl fizettetik meg, úgy mint: egy *equilis* portióért holnaponként harmadfél köből zab a szebeni vékával; öt elütött, meg nem nyomott és meg sem rúgott vékát számlálván egy köbölért; mely azért lészen, hogy a vitéz a mérésben kezét se tegye hozzá, se a vékát meg ne nyomja, hanem a mérés biztassék a zab adó emberre és mérje igazságosan; ha pedig a vitéz és az administrator megegyezvén a dolog végett, a zabnak taxája és limitatioja szerint pénzüln akarja felvenni a zabját: a zabot nem véka szám szerint (hanem köből szám szerint, öt vékával számlálván köblit) kell pénzüln meg fizetni; minek okáért akár zabúl, akár pénzüln fizetődgyék meg a zab, abban nem kell semmi különbségnek lenni. Továbbá, ha mindenik fél, tudniillik a vitéz és az administrator megegyezvén pénzt kellene a zabért fizetni: egy köbölnek ára lészen kilenczven, pénz és nem több; ha pedig azzal a zab árával nem akar a vitéz megelégedni: vegye zabúl fel és a mint szereti adja el, csak a szegénység vecturázással meg ne terheltezzék, melyet kinek-kinek igen maga előtt kell viselni.

Quartus : A mi a *széna* dolgát illeti, mivel az iránt sok *difficultasok* voltak, ilyen okokra nézve tudniillik, mert sok esők és árvizek miá, nagyobbára pedig 8 regimenteknek sokáig az országban való lakások, négynek pedig az egész nyáron által itt az országban lőtt alá s fel járások miá a szénának nagyobb része elveszvéen és megemésztetvéen, a szénának igen nagy szüksége következett: arról való *controversiát* a méltóságos *bellicus generalis commissarius* úgy *dirimálta*, hogy az hat holnapokra való szénának harmad része, azaz minden *equilis* portio két holnapok alatt kivántató két két szekér széna, elengedtezzék az országnak, úgy mindazáltal, hogy minden portióra három holnapra három szekér szénát, a más holnapokra pedig, mivel az novemberi portióban a mi hátra van pénzüln fizettetik meg, minden *equilis* portióra való

két-két szekér szénáért négy-négy szekér szalmát fizessenek és ennek felette minden equilis portiora az öt hónapok alatt harmincz-harmincz krajczárt adjanak, mely a méltóságos guberniumnak is tetszett, olyan modalitással penig még, hogy ez esztendőben is minden equilis portiora egy-egy három német mázsás szekér széna adattassék, mint szintén tavaly, jóllehet ennekelőtte csak két-kétszáz negyven-negyven font adatott; az penig ezen esztendőben azért adatik, hogy a vitézek is szegénység között eddig megvolt veszekedések ne legyenek, azonközben az csalárdságokat, imconvenientiákat, szegény emberek verésit eltávoztassák a vitézek, mert lehetetlen dolog az, hogy némely szekér szénában valami defectus nem lenne és közötté rosszas is ne találatnék, melyet nem is lehet mindenkor megválasztani; az országbeliek is aféle szénabeli defectusnak pótlására és az iránt következhető veszekedések távoztatására adnak háromszáz bécsi font avagy három bécsi mázsa szénát, hatvan fontnál többet annál minden equilis portiora, a mivel tartoznának és a mivel kívántatnak. Hogy ha pedig a militia kételkednék abban, hogy nem elég törvény szekérrel van a széna, avagy a mint ennekelőtte lött bizonyos megjegyzetetett példákból és experienciákból nyilván vagyon, egy szekér széna helyén kettőt, avagy kettő helyén hármat kívánván és akarna venni: az ilyen dolgok felől a végeztetett, hogy az olyan szekéren való széna mindjárt maga a vitéz előtt és szeme láttára a miatt való kétségnek és difficultásnak eltávoztatására nézve tétessék mázsára és ha kitelik három bécsi mázsára, hagyattassék a vitéz számára; melyre hogy jól reá vigyázzanak, minden erdélyi commissariusoknak megparancsoltatott. Az mint penig assecurálám a militiát az ilyen kétségnek eltávoztatásáért a széna mázsálásra, ugy szeretettel svadeálom, hogy a militia a szénával jól megrakott szekerekkel (melyekben négy vagy öt mázsa is szokott lenni) elégedjék inkább meg, hogy sem mázsára vegye. Ha penig a szegénység a szénát pénzüln akarná még fizetni és adni: egy szekér szénáért adjon négy rh. forintot és a vitéz semmiképen többet ne exequáljon. Az hol penig széna és szalma nincsen: a vitéznek olyan helyekre szénát és szalmát, nem pénzt a szegénység administráljon. Annakutána a mint akarja, eladhatja a vitéz; senki mindazáltal a széna árát meg nem veheti

és annak megfizetésére, sem pedig vagy vecturázásra, vagy eladására a szegénységet erőltetni ne merészelve.

Quintus: Az mi a *szalma* dolgát illeti, a megemlített két holnapokra szalma administráltak, melyet ha akar egymás után vethet fel és a mint tetszik megegyítheti szénával avagy maga ő dispositiójából a mint tetszik, költse úgy; hogy pedig valaki a szalmának pénzül való megfizetésit praetendálja, annál inkább a szegénységet, a mint ennekelőtte is afféle igen nagy gyakorlatossággal volt, annak megfizetésére erőltesse, igen tilalmaztatok. Továbbá pedig a megirt két-két szekér szénáért adandó négy-négy szekér szalmán kívül tartozik még az ország adni tiz-tiz kötél szalmát minden *equilis portiora*, melyért senki egyebet s fizetést se várjon, hanem szalmául kell felvenni.

Ezek szerint az ország minden ide feljebb megirt victualékat és naturálékat administrálni és elvenni tartozik a militia is.

Sextus: Mindenkor tizennégy nappal előre fel kell venni két hétre való élest, p. o. decembernek tizenötödik napja táján az végéig valót és decembernek a végén janariusnak a közepéig valót, és továbbá is ezen modalitást megtartván az erdélyi statiókbeli commissariusok által, világos quietantiákat vévén tőlök a victualéknak admihistratiojáról, melyeknek két részit in natura, harmad részét pénzül a limitált taxa szerint administráltak; mindazáltal olyan conditioval, hogy az administránsok felette igen megválogatott buzának és naturáléknak administratiójára ne erőltessenek; és az administratorok is felette igen alávalót ne adminisztráljanak, hanem olyakat, a melyek középrendűek, elvehetésre is a melyek alkalmasok. Melyre nézve mind az ilyen dolgokban, mind egyebekben türhető occurentiák alkalmatosságával mindkét részről való commisariusoknak jó correspondentiát kell egymás között tartani. Ha pedig a vitézeknek administratiojában késedelem találna lenni és annak ideiben nem adminisztráltatnék, az olyan casusban az administratorok szorgasztatására egy arra való tisztt két lovassal ki mehet az olyan vármegyék fő- vagy viceispánjához, vagy az olyan főszéknek fővebb tisztéhez, kiváltképen a szász székeken, kik is onnan, míg az adminisztrálandó victualéknak administratioja véghez nem megyen, el ne menjenek. Mindazáltal azt igen magok előtt viselvén, hogy az olyan alkalmatosságával

valami hatalmaskodás, vagy akárminemő excessusnak neme ne legyen; annál inkább az *commissariatus* hire s akaratja nélkül, mivel az országban eféle nem szokott lenni, *actualis executio* ne téttesék, hanem a megmondott személyeknek és lovaknak tartását az üdöhoz, alkalmatossághoz képest kívánhatni és pretendálhatni, egyebet semmit sem; az olyan dolgokban következhető nehézségekre és *difficultásokra* nézve pedig, minekelőtte az említett alsóbb tisztviselő az két lovasokkal kimenne és kibocsátatnék adminisztrációra és *admonitionak praetextusa* alatt: az olyan adminisztrátorokat levél által *requirálják* és *admoneálják* az *executió*nak kemény fenyegetése alatt, hogy az adminisztrációval fizessenek és az *executiót* meg ne várják; melyet ha cselekesznek és az írásra *praetendálják* az adminisztrációt személy szerént: az alsóbb tisztet nem kell az *administratio*ra kibocsátani; ha hol nem: az feljebb megirt modalitás szerént *administratio*ra kibocsátani szabad leszen és ez a mit szükséges, *extorsioknak*, megverésnek *punctum*iba megtartani el nem hagyván.

Mindazáltal azt, a mit a méltóságos *gubernium* ilyen maga alázatos hűségnek megmutatásában és *contributio*jok adásában és ő Felsége Erdélyben *quartélyozó vitézeitől regula* szerént megtartani szükségesképen megkíván, tudniillik, hogy ne cselekedje azt az *militia*, mint ennekelőtte és tavaly is cselekedte, hogy annyi *excessusokat* *perpatraljon* és úgy bánják a lakosokkal, mintha egyéb *propositomja* nem volna, hanem hogy az országot teljességgel úgy el emészsze, rontsa és pusztítsa egyszer, hogy többé sem valaminek megadására, sem pedig tovább való terhviselésre alkalmas ne legyen, hanem jobb *disciplinában* tartassék; annak felette a *naturaléknak perceptió*jában az egész télen által jobb rend tartassék, mint eddig, mivel eddig többire az jó renddel a *militia* ellenkezett, melyre nézve, hogy ez szövetkezendő *punctumok* mindenik *regimentnek* világosson értésére adassanak, a *gubernium* meg kívánja, úgy mint:

1. Az erdélyi *commissariusok* is akármi *victualék* adminisztrációjába megböcsültessenek; mint tavaly mind a tisztviselőktől, mind a közvitézektől és az ő hivataljokban előttök levő dolgokban ne turbáltassanak, mivel a vitéz jóvára tartoznak, hogy annál is inkább vihessék véghez.

2. A militia minden nemű perceptioja alkalmatosságával az feljebb megirt modalitáshoz és regulákhoz tartsa magát és ez ellen ne cselekedjék.

3. Az ő felsége bellicus commissariussa és az erdélyi fő commissarius hire nélkül absolute semminemű militaris executio ne tétessék és ki ne bocsáttassék.

4. Sem a maga quartélyátul, sem pedig a körül való faluktól akárminemű praetextus alatt is senki discretiót ne extorqueáljon, mivel a mint eszükbe vöttük, ez miatt leszen másoknak is és a lakosoknak reflexiójuk.

5. A mi nagyobb és az ország igen apprehendálta és felette igen nehezíti, hogy *eddig oly nagy szabadságok volt a vitézeknek, hogy a szegény paraszt embereket magok tulajdon szolgálatjára hajtották, az urak szolgálatjátul felvonták, nyomorgatták, verték és nem emberekhez illendő helyekre tartották, míg mindeneket a vitézeknek kívánságok szerint meg nem teljesítettek és meg nem cselekedtek.* A több excessusokat pedig, melyek meg nem irattathatnak, mindazáltal az elmúlt esztendőben megvoltak, elhallgatván és csak azokat mondom elő csak, a melyeket az ország kíván.

6. A sokféle nem igen szükséges és elmulatható vecturázásoknak, postalovaknak, szegénység szorongatásának már egyszer meg kell szünni és az ő felsége tulajdon szolgálatján kívül kiki azt lehadja; ne is tartozzék a szegénység egy maga dolgában járó vitéznek is postálkodásra marháját postákra való adással, hogy valamint az oda romoljék, mely ha történnék és aféle postáskodásból következő károk comperiáltatnának: az olyanoknak a portióból leszen megfizetések.

7. Tilalmas erdőkben fák ne vágattassanak, annál inkább onnan fák ne hordassanak, mivel a státiók aféle tüzre való fákat szereznek; a hol pedig szük találna volna lenni a fa: ott a főtisztek vagy a szász székeken lévő királybirák idein korán requiráltatván, a méltóságos gubernium intimatiojából disponálnak és provideálnak a felöl.

8. Senkinek sem szabad korcsmaházat erigálni, a lakosok praejudiciumára, vagy a possesorok kárára; a hol pedig aféljék

vannak, azoknak az árulásban, kereskedésben és az házi vagy paraszt dolgokban semmiképpen valami alkalmatlanságot ne szerezzenek. Ha pedig a possessorok magok negligentiájokból a statios helyeken nem tartanának mészárszéket és korcsmát, vagy nem is akarnának tartani: olyan helyeken szabad a militiának mészárszéket és korcsmát erigálni és tartani.

Datum ex commissariatu Transylvanico Cibinii 19. Decembris anno 1696.

Extradata per me

JOANNEM SÁROSI

supremum commissarium Transylvanicum. m. p.

(Egykorú másolata Csíkvármegye levéltárában)

1360.

Rabutin tábornok levele gróf Pekry Lőrinczhez, a zentai diadalról a török felett. Zenta 1697. sept. 12.

Illustrissime Domine Comes, mihi observandissime!

Eo, quo erga Illustritatem Vestram feror, recti animi candore, eidem quin non magnam, ac hucusque inauditam victoriam, quam arma sacratissimae suae Majestatis contra communem christiani nominis hostem undecima hujus tam gloriose reportarunt, significarem, intermittere nolui. Si tempus permitteret ad particularia me extenderem, sed unum annecto, quod usque ad 16 millia in campo mortui, ultra illos qui in Tibisco submersi, mortui reperiuntur, intra quos vizirius et janizarorum aga numeratur, cujus indicium est repertum in auro expressum sultani sigillum. Proxime plurimis inserviam. Quibus me interim perspectae Illustritatis Vestrae benevolentiae commendo, maneoque.

Ex castris ad Zenta positis 12 Septembris 1697.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

ad serviendum paratissimus

RABUTIN m. p.

Kivül: Rabutin general levele gróf Pekri uramhoz, az török ellen való victoria tudósításáról.

(Eredetije a Mihálcz-család levelei közt *Borbély Sámuel* úr gyűjteményében
Székelly-Kereszturon.)

1361.

A katonatartásról kiadott királyi rendelet kivonata. Szeben 1698. jan. 20.

*Az ő felsége kegyelmes új regulamentumából excerptált
siető punctumok a commissariatusról bocsáttattak ki ez
szerént:*

Noha az méltóságos gubernium dispositioából azon munkálódám hogy az regulamentumokat kinyomtattassam hova hamarébb, mindazáltal, míg azok elkészülnek, rövideden és igen summatim akarám kegyelmeteknek per praesentes tudtára adni az legszükségesebb punctumoknak continentiáját ez szerént:

Az militia intertentiójáról való dolgok.

1. Ez hazát felette terhelő *discretio*kat ő felsége kegyelmesen interdicalta és megtiltotta, hogy senki semmi kedve keresésnek se barátságának színe alatt ezt az *discretio*t ne practicálja és valaki ez ellen az parancsolat ellen *discretio*z és ajándékozik, két annyival büntettetik meg.

2. Megtiltatt ő felsége minden *ingyen élődéseket* tisztviselőknak, azoknak szolgáinak és közvitézeknek, úgy hogy senki azokat, azoknak marhájokat, konyhájokat *ingyen* tartani nem tartozik.

3. Azt is ő felsége kegyelmesen úgy rendelte, hogy az *tisztviselők* magok, cselédjek és marhájok tartására minden szükségekre valót pénzen vegyenek, mivel ő felsége az maga *commissariatusi* cassájából adhatja ki ő kegyelmeknek hópénzeket, semmi vel azért kegyelmetek az tisztviselőknak nem tartozik, hanem magoknak, cselédjeknek szálásadással és lovaknak marhájoknak istállokkal.

4. Ha pénzen magok szükségekre mit akarnak venni, az kiknek mi eladója vagyon, pénzen adja el azon az áron, az mint

mit az lakosok egymástól vesznek és vásárolnak, elkerülvén mindazáltal, hogy semmit felettébb való áron erre nézve ne adjanak az ki elad nekik valamit.

5. Nem erőltethetnek ő kegyelmek egy szegény embert is arra, hogy ha eladó marhája nincsen, csak adjon pénzért; sem messzére, sem közel való vásárban, faluban az szegény embert gyalog, lovan, vagy szekérrel nem kergethetik valami vásárlásért vagy vecturáért, mert ezt ő felsége az regulamentumnak 28-ik punctumában expresse interdicálta.

6. Az *közvitézeket* és azoknak lovait ő felsége maga akarja velünk eltartotni, kiknek is eltartások felől így paroncsolt, hogy tudniillik egy vitéznek napjában az gazda adjon két bécsi font kenyeret, ha csak tiszta rozsból sütik is; ez mellett, ha ketten úgy alhatnak, az gazda és szálló üljen minden ebéden vacsorán egy asztalhoz véle és tartsa el olyan étellel, az mineművel ő maga szokott élni naponként, ha azzal az étellel az vitéz megelégszik; azért az ételadásért az gazdának fizet az commissariatus egy holnapra másfél rhénes forintot, mely teszen zlot. hung. 1. den. 80. úgy, hogy az gazdának minden napra fizetődik az ételért hat-hat pénz, az kenyérért is az közönségesből adatik az gazdának egy holnapra két véka buza, az arról kimenendő rendelés szerint. Hogyha pedig ez szerént az asztaltartást az gazda az ő szegénysége, vagy egyéb akadályja miatt fel nem vállalhatja, szabadságában (álljan) vagyon, és ugy nem az gazdának adja az compania commissariussa az feljebb megírt egy forintat és nyolczvan pénzt, hanem az szállónak. Hasonlóképen, ha az vitéz nem elégedik meg az gazdának rossz ételével, úgy is ő veheti fel az száznolczvan pénzeket az commissariustól és az gazdát semmi ételadásra nem erőltetheti; minthogy pedig asztalára való pénze az vitéznek az ő felsége tárházából adatik ki, semmi bor vagy ser adással az gazda nem tartozik; itt mindazáltal megjegyzésre való dolog és hogyha az gazda jó értékű, jó enivalóval is szokott élni és az vitéz is azon eledellel bene contentus és az gazda csak minden igaz ok nélkül vagy maga negédségéből, vagy egyéb bosszúüzésből, megútálásból nem akarja az szállóját asztalához fogodni: ezt ő felsége megtiltatta és ha az ő felsége commissáriátusa és ez hazának tisztjei az olyan gazdát ilyen hamis cselekedetin érik, keményen

megbüntetik, mert valahány nap ezt cselekeszi az szállójával, annyi rhénes forintot kell fizetni bírságban, melynek fele az vitézé léssen, fele az ő felsége bizonyos szükségire fordítatik.

7. Az *közvitéz lova* peniglen, mivel nem övé, hanem az császáré, az ő felsége commissariatussága tartozik zabot, szénát annak szerezni, bizonyos fizetéssel, melyre nézve nincsen már semmi hatalma az közvitéznek, hogy sem szénából, sem szalmából, sem zabból magának keresetet indítson, hanem valami szénát zabot az commissarius rendel, azzal kell neki tartani az lovat, azzal kell megelégedni, azt nem szabad ő neki, se tisztinek se másnak ajándékozni, annál inkább pénzen eladni és az helyett az gazdáját étetni, kemény büntetés alatt, melyre nézve nagy bírság alatt tilalmaztatik az is, hogy senki az vitézektől zabot vagy szénát venni, vásárolni ne merészeljenek; erre nézve az *compania commissariussa* kiadván és fontolván az császár lovának egy holnapra tartozandó szénáját, zabját, az arról kimenendő *instructio* szerént: tartsa azzal az vitéz az lovat.

Mindezek ellen pediglen ha valamely tiszt vagy *gregarius* vitéz cselekednék: az szegénység minden félelem nélkül bátorságosan adja elő panaszát az *compania commissariussának*, az adja be előtte való tisztinek s megorvosoltatik.

Ezek *summa* szerént az vitézek *intertentiojára* való ő felsége kegyelmes rendelése és már következők, mint kellessék az vitézeknek magokat viselni és nevezetesen:

Az excessusokról és erőszakos húzás-vonásról.

1. Sem tisztviselő, sem vitéz, az egyszer rendeltetett *quartét*yát, szállását, előtte lévő *főtiszt*i, az ő felsége commissariatussa és az helynek *főtiszt*ei hire nélkül megváltoztatni ne merészelje, ha ki cselekednék: az commissarius és azon helynek tisztjei, büntetés alatt tartozzanak *hírréadni* az *főcommissariatusra saria*; vide *regulamenti art. 12.*

2. Paroncsalja azt is ő felsége keményen, hogy mind az vitéz, mind az gazda és egyéb haza lakosi úgy tartsák magokat az ő felsége rendeléséhez, hogy minden holnaponként *cirkálók* mennek ki és kikeresik, ki tartja magát, ki nem *juxta art. 16.*

3. Megkérvánja azt is ő felsége az haza lakosítól, hogy ha valaki eszébe veszi, hogy az vitézek *mustrálásának* idején, vagy az *fizetésnek* idején valamely tisztviselő *szolgáját*, vagy egyéb idegen

embert állítana elő az mustrára: az, ki az haza fiai közül ezt megértvén, előmondja, annak ő felsége az cassából ötven rhénes forintokat ígér adatni, sőt, hogy bátrabban valaki kimondhassa, ő felsége kiváltképen való oltalma alá veszi.

4. Keményen megtiltotta azt is ő felsége, hogy az vitézek se quártélyokban, se megszállások helyén levén, fosztogatásokat, húzásokat, vonásokat ne cselekedjenek, se peniglen quártélyokból úti levél nélkül fél vagy negyed mélyfödnire kimenni ne merészeljenek; ha kik azon kívül találatnak: az közölyebb való földösúr vagy helynek tisztitől mentest megfogattassanak szabadason és huszannégyszáz óra forgása alatt, ha igen távol tisztí nincsen, az tisztí kezében vitessék és adassék. Hasonlóképpen az mely vitéz az ő felsége zászlója alól elszökik, megfogattassék és az tisztinek vitessek huszannégyszáz óra forgása alatt, ha oly közölről való, hogy az alatt oda vihetik és ő felsége az olyanoknak, az kik az eféléket kézhez kerítik, minden bizonynyal jutalmúl 18 rhénes forintokat parancsol adatni az maga cassájából és az mellett az olyan megfogó földösúrnak vagy tisztnek az iránt való költségét is ő felsége megfordittatja az cassából; ellenben valaki az ilyen elszökött vitéznek pártját fogja, dugatja, lappangtatja: az az egész szék vagy vármegye, az hol az olyan lappangtató ember lakik, ad számot az ilyen dologról és az tiszték szabadason az olyan helyet pénzbeli birsággal büntetik meg, annak utánna lássa az a szék vagy vármegye, ha az iránt való kárát megkeresi az olyan szökött szolgát lappangtató emberen.

5. Arról is ő felsége kegyelmesen prospiciált és rendes dispositiokat tett, az utazásban az militia magát mint viselje, mint éljen, mely mivel most nem oly szorgas, az kinyomatandó regulamentumból annak idejében megláthatni.

6. Az utazó nemesek sok szekerek, marhák és lovak fogásában esett terheltetéseket ő felsége kegyelmes szemmel tekintvén, minemű rendeléseket tett, az regulamentumból azt is megláthatni.

7. Nem ment feledékenségben ő felsége előtt az is, hogy az vitézek az sok kalmárkodással, koresomálással, harminczodakan, vámokban, városok kapuin való húzásokkal, vonásokkal úgy az szegénységet magok szolgálatára való kergetéssel, lovakhoz való látással s egyéb haszontalan dolgokkal terhelték és az magok

szokott munkájuktól elvonták; mindezeket is ő felsége kegyelmesen megtiltotta, ha azért valakit eféle erőltetnek, ne cselekedje.

8. Igen keményen megtiltotta ő felsége az vitézekről minden koborlásokat, praedálásokat, fosztogatásokat és az hol azfélék találtnak, megengedte ő felsége, hogy maga oltalmában embernek, vagy az factuman tapasztalván, szabadon megfoghassák, de illetlen valami erőszakos dolgot rajta ne cselekedjenek, hanem huszannegy óra forgása alatt az tisztviselője kezében vigyék, az megbüntettesse.

9. Az iránt való panaszokat is ő felsége kegyes füleiben vett, hogy némely jobbágyok megharagudván földösurakra, boszújokban az vitézek közi mennek; ezt is ő felsége megtiltván, hogy az militia az ilyeneket be ne fogadja, se pártját ne fogja.

10. Ellenzi azt is ő felsége kegyelmesen, hogy az szegénységet vadászni és egyéb munkára nem szabad zaklatni, úgy szintén az földösúrak birodalmában és hatalmában lévő vadászó helyeket az possessor bosszújára az militia ne vadászsza.

11. Megtiltotta azt is ő felsége, hogy az quártélyban szállások alkalmosságával templomok, papok, mesterek és egyéb ecclesiái személyek házai, úgy az régi nemes udvarházak exempták legyenek és quártélylyal ne terheltesse; mindazáltal az vitézeknek, kiknek-kiknek az ő rendi s állapotja szerént illendő szállása és lovainak istálló adattassék.

12. Megkívánja ő felsége azt is, hogy az vitézek az lakosoknak, uraknak, nemeseknek, kinek-kinek illendő böcsületit megadják, hasonlóképpen az lakosok is az vitézeknek.

Ezekről rövideden akartam mostan minden rendeket tudósítani kérvén azon szeretettel, így értvén mindenek az ő felsége kegyelmes rendelését és parancsolatját, alkalmaztassák ez szerént magokat; isten velem lévén, mindezeket bővöbben és világosban nyomtatásban mindenfelé kiküldöm.

Szeben 20. Januarii 1698.

Erdélyi főcommissarius
SÁROSI JÁNOS mp.

Kivül más kézzel: Kegyelmetek *udvarhelyszéki* tiszt uraim ezen levelet Csíkban általküldeni ne késleltesse.

Kivül más kézzel: Pro sede Siculicali Csík tradantur.

(Eredetije, hátán Sárosi János gyürü-pecsétjével, *Csikvármegye levéltárában.*)

1362.

A Csík-Gyergyó-Kászon-székben kvártélyozó hadak száma.

Szeben 1698. jan 30.

Tabella stationum sedium Siculicalium Csik Gyergyó et Kászon.

In quibus inclyti regiminis *Ulfeldiani* 1 compagnia d. vicecolonelli habet in se gregiorum capita 87, equos caes. 86.

Companiae d. capitanei jun. *Vildinhar* media habet greg. c. 43 equos caes. 46.

2. Compagnia d. capitanei *Tana* habet in se greg. cap. 88. equ. caes. 89.

3. Compania d. capitanei *Sadmaranczki* habet in se greg. cap. 85. equ. c. 78.

4. comp. d. cap. Bartholoneus *Bolant* habet greg. 84. equ. 84.

5. coimp. d. cap. *Bozo* habet gr. 87. equ. 89.

[Mindezeknek, hogy mennyi búzát, szénát, pénzt adtak.]

Cibinii 30. Jan. 1698.

Ex commissariatu Transylvanico

per JOANNEM SÁROSI

suprenum commissarium Trannicum mppia.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1363.

Gyergyó szék panaszai és követelései a német katonák ellen

Gyergyó Szent Miklós 1698. márcz. 22.

Praetensiones sedis Siculicalis Gyergyó

Szamaráczki (!) nevű kapitány kompániája tizenötöd napig ingyen élődven portio nélkül, mikor szállottak elsőbben, az gazdák pedig azt (minthogy az regulamentum is még ki nem jött volt) condonálták az szék híre nélkül, melyről mind az inquisitor com-

missarius uramék előtt, mind akkor protestált az szék, minthogy az portionak némely részeiből az szék eximálja az gazdákat azonvégre, hogy azon két hétig való költés portiojokban computáltatnék az vitézeknek: azt kívánjuk, azon ingyen való élődések tudódnék portiojokban.

2. Vermati kapitány sok kérésire és sok izben való kényszerítésire vött az széktől fel zlot. 300 az tabellának kijövele előtt avégre, hogy vagy portiojában tudódjék, vagy az székek refundálja; most penig sem az graegariusok husbeli pénzekben, sem az magoknak az tabella szerént rendelt pénzekben nem akarja computálni, sem restituálni, az legutolsóbb való computusra, vagy holnapra procrastinálja vagy computálását, vagy restituálását; ha mikor penig pénzt nem adhatunk, mindjárt executioval fenyeget és az militiának szabadságot ad, hogy ingyen élődjék az gazdáján: kívánnok azt is, hogy azon pénz tudódnék az eddig assignált pénzekben.

3. Ugyanezen *Vermati* kapitány discretiot vévén rajtunk, melyet pretendáltunk inquisitor comissarius uramék előtt is és azon discretio administratiojáról való assignatio maradt Székel Zsigmond uramnál ő kegyelminél, most penig az inquisitio után adott quietantiákból viszont öt köből búzát discretioban kitarott, mely discretio in summa téssen tritici cub. 20, aveni cub 72, foeni cur 22^{1/2}: kívánjuk azt is, hogy tudódjék portiojában.

4. Vicecolonellus *Losz* uram ő nagysága 29 ökreire, négy béressire valamit administráltunk egy hónap alatt: kívánjuk, tudódjék az officialisok portiojában; ez szerént contribuáltunk minden hat ökörre két hétre egy szekér szénát, egy szekér szalmát, az béreseknek penig az szerént, mint az vitézeknek, gazdálkodtuk napjára.

5. Főcolonellus *Ulfeld* uram ő nagysága 64 ökreire és tizenkét béressire valamit administráltunk kilencz hetek alatt: kívánjuk az is tudódjék portioban; ez szerént contribuáltunk minden hat ökörre két hétre egy szekér szénát s egy szekér szalmát, az béreseknek penig az szerént, mint az vitézeknek, gazdálkodunk napjára.

6. Pro Februario mind az két compania vött hust fel, mely az quietantiákból constal: azt is kívánjuk az husbéli pénzekben computaltatni.

Mely difficultások fenforgottak inquisitor comissarius uramék ő kegyelmek előtt is, melyet irtunk le fide nostra mediante mind comissarius uramék, mind az szék presentiaja előtt.

Gyergyó.-Szt.-Miklós, 1698 die 22. Martii.

ANDREAS BOTH

THOMAS SOLYOM

vice regius judex sedis Gyergyó m.p.

juratus notarius sedis m. p.

(p. h.)

(p. h.)

Más kézzel alatta: Vermati kapitány kompaniája szállott be az szt-miklósi statióban 1697 die 14 Decembris, ingyen élődtek 15 napig.

Az ditrai statióban szállott *Szamaraczki* kapitan 1697 die 14 Januarii.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1364.

Országgyűlési végzés a katonák ellátásáról. Gyulafehérvárt 1698. apr. 18.

A gyulafehérvári 1698 ápr. 8-ra összehívott országgyűlés „az mili-tiának májusra kívántató intertentiójáról” így határozott:

Noha az felette való nagy teherviselés alatt már szinte elállotunk, sőt a búzátlanság miatt féltő, hogy sokak éhelhalásra ne jussanak, mindazáltal ily nagy fogyatkozásnál római császár koronás király kegyelmes urunk ő felségéhez való hűségünk megmutatására s édes hazánknak ily végső pusztulására hajtott állapotjában való conservatiojára nézvéen, a *militia* májusi intertentiójáról ilyen dispositiot töttünk, hogy

Az ns vármegyék magok kapujok számjokra repartialjanak trit. cub. 5153, úgy hogy ha az szegénység meg nem adhatója, magok az possessorok tartozzanak megadni, alioquin magokra a possessorokra menjen siis executio.

Az szász nation lévő universitas is maga között repartialjon trit. cub. 5153.

Ez mellett az nemes *széki (így!) natio* is magokra vállalja, hogy az magok között való *militia* búzájáról provideál.

Az mi pedig nem telik meg ebből az májusra kívántató intertentiora, azt subpleálták az ide alább megírt mód szerént:

Az vármegyéken és székelységen lévő oláh papok adjanak trit. cub. 150.

Abrugbánya	cub. 25.	Haczag	cub. 5.
Fejérvár városa	cub. 10.	Kezdi-Vásárhely	cub. 15.
Kolozsvár városa.	cub. 100.	Illyefalva	cub. 15.
Vízakna városa.	cub. 23.	Szent-György	cub. 15.
Vajda-Hunyad városa	cub. 10.	stb. stb.	

(A többi t.-czikk az adó felvetésről, az adó felszedésnek modalitásáról, az alá s lell czellengőknek, bujdosóknak megzabolázásokról szól.)

Ez utóbbinak egyik pontja: Minden passusokra menjen szoros parancsolat: *az plajások és gornyikok* úgy vigyázzanak, hogy ha az idegen országban szökő emberek aufugiálnak és meg nem fogják: az possessoroknak abból következett kárát ők fizetik meg; annál inkább, vagy tekéntetért vagy fizetésért elbocsátják: halállal büntettetnek érette; melyre az főplajások úgy inspiciáljanak, hogy ha inspectiójak alatt valóktól lesznek ilyen nagy patratumok: magokon is az articularis poena exequaltatik toties quoties.

Datum Albae-Juliae 18. Apr. 1698

(Egykorú másolat *Csikvármegye levéltárában.*)

1365.

A főkormányszék Csikszéknek. Gyulafehérvár 1698. jul. 16.

Három szekérnek a tavalyi mód szerint való készentartását rendel a nyári hadi operatióhoz (240-ből annyi esik rájok), úgy hogy a második rendelésre mindjárt indíthassák, a hová kívántatik.

(Eredetije, pecséttel, G. Bánffy, C. N. Bethlen aláírással, *Csikvármegye levéltárában*)

1366.

G. Apor István Csikszéknek. Bonyháról 1698. jul. 29.

«Már a társzekerek iránt való dispositio Ngtok közben is bement, azért Ngtok éjjel-nappal admaturálja, hogy mentől hamarább elkészíttethesse s megindíttathassa.»

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1367.

Leiningen tábornok Sándor János csiki vicekapitánynak Taploczán. Kelt a Lisnik melletti táborban 1698 nov. 12.

Míthogy a csiki rendek az ő parancsára a Ghimesi-passzus készítőit (exstructores) kifizetni nem akarják: *Rabutin* gr. főparancsnok rendelete ismételve komolyan elrendeli, hogy azokat a munkásokat fizessék ki, mert különben két compagniat kapnak a rendes contingensen kívül telelésre és tartásra.

A fizetést aztán a táborba szállítandó portióból le lehet vonni.

Ex castris penes Lisnik 12. Nov. 1698.

(Eredeti Csikvármegye levéltárában.)

1368.

A Ghimesi-szorosban való építésről 1698-ban.

Generális *Pfifferhoffen* regementjének egy «lajtinantius»-a bizonyítványa, hogy 4 ács dolgozott a csiki vulgo *Ghymes-szorosban* a mondott regementből 84 napig, naponként 17 krajczárért, összesen 114 m. fl. 24 dénárért és saját költségükön élelmeztek őket 6 hétig. Csíkszék tartozik megfizetni *Rabotin* és *Lainingen* generalisok rendeletéből, melynek $\frac{1}{3}$ -át *Gyergyó* visszatéríteni tartozik.

Actum in Szépviz 1698. nov. 27.

(P. h) FRANZ DELBNER Lieutenant,

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1369.

A főkormányzék utasítása, az erdélyi vármegyek és székek főtiszteikhez a katonaság tartása és ellátása felől. Kelt Gyulafehérvárt 1698. dec. 18.

Instructio regii gubernii Transylvanici ad supremos comitatum et sedium officiales.

1. Mivel az nemes országnak úgy tetszett, hogy az főcommisariatusságnak minden két hétben tudósítása menjen az statiok és panaszok állapotjáról: szükség azért, hogy klgmetek kiki maga

vármegyéjében állítson *inspectort*, az ki kglmetektül dependeálván, az commissariatusságról kimenendő instructio szerint forgolódhassék az iránt való hivataljában.

2. Az compagniák mellé minden statiokban állítson kglmetek alkalmas embereket *commissariusoknak*, kik is az commissariatusságról kimenendő instructio szerint az statiokban szorgalmatosan forgolódjanak.

3. Szükség az, hogy most, midőn az militia statiójában collocáltatik, investigáltassák ő kegyelmek és registráltassák: az rendelt statiokban az dispositio szerint szállottak-é, nem-é ? és jó formában őket beszállítván, az commissariatusra arról való listát küldjék be, hogy a commissariatus az szerint tehessen informatiot az generalatuson, ha valahunnan az kvártélyokról panasz jünne.

4. Az officialisoknak kellett disponálnunk két holnapra pénz fizetések felől és egy holnapra búza és széna administratiojáról, kinek-kinek portiója száma szerint, ha venni akartunk, és nem többet, melyet is kegyelmek ez szerint administrálni fogyatkozás nélkül ügyekezék. Az *gregariusoknak* is valami pénz felől disponáltunk: azt is kegyelmek az arról való kiment dispositio szerint adassa meg; az gregariusok intertentióját pedig kegyelmek egy gregariusnak két véka búzát egy holnapra, húst minden napra egy-egy fontot. Ezt pedig mindaddig kövesse el kegyelmek, mig más dispositiot erről nem vészen. Az gregariusoknak adandó zabot az tavalyi dispositio szerint jovalják; adjanak mérve minden napra egy lónak hat font zabot, úgy mint egy holnapra száznyolczvan font zabot, szénát pedig egy szekérral egy lóra egy holnapban, mely légyen három mázsából álló, ez pedig azért, hogy az mérésben az kóró felett való disputatio tolláltassék, mert más-képen 240 font széna kívántatnék egy holnapra egy lónak. Ezekre nézve

5. Szükséges minden statiokban *mázsát* erigálni és az zabot azon meg-megmázsálni, az szénát is hasonlóképen és úgy adni be.

6. Az mérést e szerint elkövetvén, semminemű alkalmat kegyelmek ne admittáljon, hanem mind szénát, zabot az mázsára tétesse, mert ezenkívül való alkalmokból sok inconvenientia és az szegénységnek kára következik, az mint eddig való dolgok kimutatták.

7. Mivel pedig az *széna*, most is igen szűk és továbbra annál szűkebb lesz, hogy azért ő felsége lovainak fogyasztása ne legyen, kegyelmek minden statiokban egy vagy két *csúrt* is arra elkészítvén, idejekorán gyűjtessen annyi szénát azon csúrben, mely az ott való császár lovainak pro toto hibernio legyen elég és innét minden holnaponként, az mázsa az csúr előtt lévén, az szénát mérhessék ki, úgy az zabot is tempestive kegyelmek congeráltassa; így az ő felsége lovainak is fogyasztása nem legyen, az szegénységet is a nincsenért nem satzoltathatják. Úgy utoljára

8. Szükséges az is, hogy a vármegyékre felvetett búza, hús, zab és széna mellé állítson kegyelmek külön-külön egy-egy *commissariust*, kik is az egész vármegyékre felvetett victuálékat procurálván, az mi melyik statióban rendeltetett, vagy valahová disponáltatott, administráltassa és az mikoron kívántatik mindenik az maga inspectioja alatt való victuálékról ratiócinálja az commissariatusról kimenendő dispositió és instructio szerint:

9. Mindennemű victuálékat az commissariatusságról kiküldendő *accorda* szerint administrálni parancsoljon és abban semmi változást tenni ne engedjen, sőt azt is meg ne engedje kegyelmek: az szénát, hogy úgy administrálják, hogy két s több szekereket tudjanak össze, hanem ha controversia támad felette, az mázsálás dirimálja.

10. Mind az administrator commissariusok, mind az statiokbeli magok viselésére és excessusokra kglmetek igen jól reá vigyázzon, hogy az szegénységet ne aggraválják, ne huzzák vonják, sőt ha kik afélék tapasztaltatnak, főtishti authoritása szerint azokat legitime meg is büntesse.

11. Se commissariusnak, se tisztnek az szegénység kárával megalkudni szabad ne legyen, hanem cum pleno contento, alioquin az olyan maga fizeti meg az szegénynek kárát.

12. Az *victuálékat* az vitézeknek tempestive kell administrálni, úgy hogy in initio mensis két hétre valót, in medio más két hétre valót, úgy hogy az militaris executio kimenetelére az vitézeknek alkalmatosság ne adattassák.

Ha pedig az vitézeknek victuálék mérésében, vagy percipálásában az militia magát ehez tartani nem akarná: mingyárt eo

facto kglmetek az commissariatust tudósítani el ne mulassza, hogy megorvosolhassa az dolgot.

Albae. Ex gubernio. Anno 1698. die 18. Decembris.

Extradatum pe me

MICHAELEM OLASZ secretarium m. p.

Kívül. Csík-Gyergyó-Kászon.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1370.

A katonai állomásokra, felügyelő biztosok számára adott utasítás.

Kelt Szőkefalván 1698. decz. 25.

Instructio pro d. commissariis stationum.

1mo. Mivel az nemes ország az statiokra és administratiokra való vigyázására bizonyos *inspectorokat* parancsolt a főtiszt urak hogy állítsanak: szükség azért, hogy minden statiobeli *commissariusok* attól hallgassan, ha mi akadály, oda recurrálljon s diariumában adja be az inspectornak azon két hét alatt való munkáját: tudniillik administrálódott-e, vagy nem az victuale? kiken mult el per negligentiam? lött-e az militianak valami excessusa, vagy nem? vitt-e az szegény valami panaszokat eleiben és az miben maradott? hogy az inspector mindeneket tempeste megorvosolhasson ott az hol kívántatik.

2do Az victualékat mi formában administráltassák: az főtiszt uraknak a guberniumból kiküldetett instructioból ő kglmek megérthetik; azt azért párban magoknak szükség kivegyék és mindenképpen magokat ahoz alkalmaztassák, az victualékat az szerént administrálják, nevezetesen mivel egy lóra egy holnapra 180 font zab kell, mely tíz véka zabbúl, ha a zab jó teli-szemű, kitelik; ha azért sine controversia az tíz elütött véka zabot elveszi a vitéz pro una equili portióul: adja oda; ha pedig controversia támad felőlle: tegyék fel az mázsára és ha azon tíz véka zab az 180 fontot megnyomja, hasonlóképpen jó; ha hol nem, úgy kell kipótolni, az mig megnyomja; hasonlóképpen az szénát is két, három szekérrel administralni ne engedje, hanem ha controversia támad:

vessék az mázsára és mivel 240 font széna kell egy lónak egy holnapra, de az itt való széna mivel igen kórós, 300 fontot, kell adni az mérésen, hogy az kóró felett való controversia tollalódjék.

3^{io} Az statiobeli német főtisztokkal tartson illendő correspondentiát és mihelt az vitéz vagy az victuálék perceptiojában, vagy egyéb valamely dolgokban az szegénységet károsítja, vagy egyéb akármilyen excessust cselekszik: menten, haladék nélkül requirálja azon statiobeli officiert és igyekezze megorvosoltatni és az olyan exorbitáló vitézt compescáltatni és ha megorvosoltathatja is, írja fel diariumában az egész dolgot és annak orvoslását; annál inkább, ha meg nem orvosolhatja, írja fel, megmondván az olyan officiernek, hogy írja fel diariumában és ut supra inspectorának tartozzék hírré adni, hogy az is in locis debitis azon dolgot procurálhassa.

4^{io} Elhiszem mind az főtiszt urak, mind az inspector tisztek kglmeteknek elégséges instructiot fogott adni, mint tractálja kglmetek mind az statiobeli, mind az administrator szegénységet és minemű szegénységgel (*így! segítséggel* helyett) legyen nekik s ne terhekre, hanem segítségekre és könnyebbülésekre igyekezzenek, *az vitézeknek executiot cselekedni ne engedje*, annál inkább maga afféléket ne míveljen, mivel az kimenendő inquisitióban szintén úgy kérdésben fog forogni az statiobeli commissariusok magokviselése, mint szintén a *német* excessusa.

5^{io} Mostan ez rövid instructio elég legyen; az occurrentiákhoz képest előtte való inspectortól mindenről vehet informatiot, mivel annak ex commissariatu mindenről informatioja megyen

Datum in Szőkefalva die 25. Decembris anno 1698.

Ex commissariatu Transsylvanico extradata per
JOANNEM SÁROSI
suprenum commissarium mpp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1371.

*A székely nemzet országgyűlésen levő főtiszteinek felirata, a főkor-
mányszékhez, a székely nemzet katonatartási és adózási terhei leszá-
lítása érdekében s arra nyert válaszuk. Szebenben 1698-ban*

Méltóságos Regium Gubernium [.....]¹⁾ jó uraink,

Jó emlékezeteiben lehet nagyságodnak s kegyelmeteknek az elmúlt [országgyűlés alkalj]²⁾matosságával, a nemes székely natio maga megbántodás[át ...] bizonyos punctumokban ngodnak s kgltknek illendő [tisztelettel prae]sentalta volt, melyre akkor ngod s kglmetek terhes gond[jai között, ad]dálván az gyűlés dissolutio-jának is admaturatiója, sem[mi választ, an]nál inkább consolatiót nem vehetett. Mivel penig ezen gyűlés [alkalmatossága]kor a nemes székely natio bennünket, mint itt belnévő főtiszteit authorált arra, hogy ha valamit e republica proficuumnak látunk, az szükséghez képest pro occurentiis nationk nevével elkö vessünk: kötelességünknek ismertük lenni ngod s kgltek méltóságos személye előtt illendő reverentiával s azzal egybenkötött bizodalommal megjelentvén, consolationknak jóreménsége alatt ez következő remonstratiót tennünk:

I^{mo} Instálván már az hibernale quantumnak az mi kglmes urunk ő felsége ez hazában levő militiajának intertentiójára nézendő repartitioja, melynek is *az ílyebb elmúlt esztendőkbén nyomorult nationkra mértéklett improportioja mennyire eviscerálta s utolsó elfogyásra jutatta boldogtalan székeinket*, ha bőv és sziveket szánakozásra indító szókkal nem magyarázzuk is, ngod s kgltek előtt nyilván vagon.

2do Sőt annak bizonyító példái e mai napig is egy néhány székeken az rájok imponált quantumoknak meg nem fizethetése miatt az ő felsége militiajának az assignatiok mellett való exposulatiojok és annak fel nem vehetéséért sokszor sollicituskodások, annyira, hogy *már az székelységre való assignatiojokat is a regimentek nem egyébnek, hanem (mondám) az ő competensétől való frustratiójának tartják*; az adózásra való tehetlenségét annak általlátván s naponként tapasztalván, példák

¹⁾ Kiszakadva.

²⁾ A szögletes zárjelekbe telt szavak ki vannak szakadva.

erre csaknem *egészlen elpusztult Aranyosszék, úgy minde-
néből extramealtatott s az contributióra teljeséggel incapax*
Csikszék hozzá tartozókkal, mely is csak az actu benne levő
militia sustentatiojára is alig vagy nem sufficiens.

[3^{tió}. *Kézdi]-Vásárhelyt* az egész aestivalis holnapokon egy
néhány companiából álló [com]mendata militia, úgy Háromszéken
s Csikban is pro ratione belli et rerum [exi]gentia feles számmal
lévén, fűvöknek nagyobb részit elhordatta s egy [nyári ? natura]-
lébéli erogatiójak is s építésbeli expensájok annyira ment, alkal-
ma[sint comp]lementuma lehetett volna impositiojoknak belőle.

[4to Isten ig] az iteletiből származott sok rendbeli csapások-
nak, özönvizének ez szegén [haz]án által menetele után mint vette
ő felsége kezében büneink ellen gerjede[ző] haragjának fegyverit
mely által tartományinkot, nevezet szerint *Vásárhely s Marus-
székeket* (és az mint hallatik *Gyergyóban* is kezdődött) *dög-
halállal pusztítja, sok falukat is lakósoktól szintén megüre-
sít,* [sir]almasson declarálják, ngod s kgltek is elhisszük atyai
szívvel fájlalja.

5to Mely praealligált szegény nationknak ily nagy és méltó
panaszai hogy ngodtól, kgltektől méltó consideratioban vétesse-
nek és az generale quantum repartitiojakor az proportio az har-
mad és negyed idei keserves improportionata normához (mely sze-
rint az akkori ország egész quantumának elsőben dimidietassa,
azután tertialitassa szorongató inflictiójával romlott nationk) et si
id poenitentiae dandum (eléggé luált) ne adaequaltassék, hanem
ha szintén az ő felsége kegyelmes diplomája (melyhez mostan is
állhatatosan ragaszkodunk) in illa clausula pro praesentibus con-
juncturis nem observáltathatik is: mindazáltal attemperaltassék
úgy, hogy hogy nationk mind az ő felsége tovább való szolgálat-
jának praestálására, mind az haza terheinek segítésére capax lehes-
sen, alázatosan kérjük. Mert valamit cselekedhetünk, tökéletes devo-
tionk contestatiojára egész nationk contribuálhat, igaz indulattal
s nagy készséggel elkövetjük, de intractabilitást nem igirhetünk;
hogy eképpen tehetetlenségünknek idején korán való nem remon-
stratioja miatt az ő felsége szolgálatja fogyatkozást édes hazánk
dolgaiban kárt s hátramaradást szenvedvén, mi ne okoztassunk:
erre nézve

6° Az főtiszteknek az adó felvetéskor admissiója ngodnak s kglteknek ne tessék idegen dolognak, mely mind az boldog emlékezetü regens fejedelmek, mind azután az méltóságos gubernium directiojoknak idejekben megvolt, hadd tudhassanak az vicetiszteknek ahoz képest szükséges dispositiokat az székekre praevie küldeni, nem pedig azoktól venni, mint ezt az eddig való praxisok sok gyakorta mutatták, elébb menvén az conclusumok notitiája per commissiones az vicetisztek[hez, mint]sem az főtisztek azt megértették, az ő felsége servit[iumának] eshetett káros hátramaradásával. És így

7^{imo} Midőn az repartitio az három natio között adjustaltatik, mane[at ...], hogy az mi in rationem militiae caesariae az székelységre egysz[er fel vettetett], per collaterales et succedaneas impositiones, avagy rendetl[enül ...] ne augeáltassék, hanem legyen pro rato id, quod semel impositu[m est et stric]tissima ratio servitii caesarei poscat; egyéb azután ne is annec[tál-tassék].

8vo Az *provinciális commissariatuson* fordulván meg az haza contributioj[ának alka]lmatosságával emanálandó dispositióknak nagy momentuma (melyeknek mi mindenkor nem kevés részével agraváltatunk), hogy *egy értelmes subjectum natiónból, ki is közönséges dolgainkra prospiciáljon, accommodáltassék*, méltán kívánhatjuk. Ennek előtte való esztendőkbéli példák is arra nekünk utat mutatnak; holott akármi publicumok nomine provinciae agitáltattanak; *mindenkor nationale subjectumink applicáltattanak*, mint az só commerciumában és egyebekben is.

Mely praemittált punctumokban befoglalt instantiánk szerint szegény nationk dolgainak kívánt orvoslását, consolationknak teljes reménségével, ngodtól, kgltektől a mi kglmes urunknak ő felségének mostan felállított méltóságos deputációja egyező tetszéséből favorabilis resolutiojával együtt alázatosan várjuk és ngodnak s kglteknek gratiájában magunkat s nationkat ajánlván, maradunk

Nagyságodnak s kegyelmeteknek
alázatos köteles szolgálái
*A nemes székelý nationak Szebenben
lévő főtisztei.*

Resolutio.

Ad 5-tum punctum. *Hogy feljebb terheltetett erejénél az elmúlt zürzavaros üdőben ez nemes székeley natio, az agnoscáltatik.* Az minthogy az mi contributio ő kglmekre fog repartíaltatni, attemperáltatik más helyek proportiojához

Ad 6-tum. Az repartitio ő kglmek híre nélkül nem léssen.

Ad 7-mum. Hogy pro hic et nunc determináltathassék az ő kglmek quantuma, az [nem] lehet, mert bizontalan az ország quantuma is. Rendetlen extraordinaliákkal pedig ő kglmeket nem igyekezzük terhelni.

Ad 8-vum. Akkorra való, mikor az commissariatus in forma felállittatik.

Extradata ex deputatione per

LUDOVICUM NALÁCZI

secretarium mp.

Kivül, piros írónnal: 1698.

(Egykorú másolata Csikvármegye levéltárában.)

1372.

Német katonák ellen való panaszok. Jenőfalván 1699. jan. 9.

Quaerelae a. 1699. die 9. Jan. Jenőfalvi statióban.

Thamás Gergelyné panaszol az német katonára Szabó Jánosra, a ki nálla van szállva; 3 nap egyszer-egyszer megrugta a német saruval, mely miatt az házánál meg nem maradhatott. Item a. et die 9 jan. *Thamás Gergely* az erdőbe menvén, onnan haza jövéen, *Szabó János* nevű németje minden igaz ok nélkül megverte. A strásamesterhez panaszra menvén, az kaprárt küldte velök haza s az megverte a katonát.

Eodem ao, d. 12 jan. Panaszol a *szenttamási bíró*, hogy a «kaprár» minden napra kér tőle egy tyúkot a faluról. Usque ad. d. 12 jan. szedett a faluból 9 tyúkot, kit be is adott a kaprárnak kételenségből.

Eodem ao. 11 jan. *Dánfalvi Fazakas Istvánné Kata* panaszol, hogy a commendans uram ő nga 2 bérese s a *madarasi „laykmany”*

uram egy bérese *Dánfalvában* lévén quartélyban F. I.-nének az ládájáról az lakatját lerontották, négy sustákját elvitték, egy susták ára égett borát és egy susták ára vaját elvitték volt; panaszra akarván menni érette, azt megadták, a 4 susták oda vagyon. Én panaszlottam a madarasi laykmány uramnak s azt fogadta ő kglme, hogy menyen alá s megadatja neki.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1373.

Főkormányszéki végzés a fejedelmi korban gyakorlott régi székegy szabadság megtartása felől a királybírák választása és eskütétele körül, melyet Sárosi János, Maros-szék főkirálybírája hiteles másolatban kiadattat Leopold rendeletére a kolozsmonostori convent által.

1699. febr 28-án.

Nos Requisiteores litterarum et literalium instrumentorum in sacrisita seu conservatorio conventus monasterii B. Mariae Virginis de *Colosmonostra* repositarum et locatorum, ac quarumlibet juditiarum deliberationum, legitimorumque mandatorum regalium executores, damus pro memoria per praesentes, quod exhibitae sunt nobis litterae quaedam sacratissimae Romanorum imperatoriae, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Regiae Mattis, domini domini nostri clementissimi requisitoriae, pro parte et in persona egregii *Joannis Sárosi de Szent-László*, supremi judicis regii sedis Sicalicalis *Marus*, ratione dicti officii sui, sub sigillo eiusdem suae Mattis sacratissimae Trannico clausae confectae, nobisque praeceptorie sonantes et directae in haec verba:

Leopoldus, Dei gratia eleetus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex, nobilibus requisitoribus litterarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio convectus monastarii B. Mariae Virginis de *Colosmonostra* repositarum et locatorum, ac aliarum etiam judiciarum deliberationum, legitimorumque mandatorum nostrorum executoribus, gratiam nostram caesareo regiam. Expositum est Matti nostrae in persona egregii *Joannis Sárosi de Szent-László*, supremi judicis regii sedis Siculicalis *Marus*, ratione officii sui dicti, qualiter ipse certis quibusdam literis et literalibus

instrumentis, de et super deliberatione inclyti gubernii nostri Trannici in negotia supremi iudicatus regii dictae sedis Siculicalis *Marus* in civitate nostra *Segeswar* initis plurimum indigerat, essentque eidem summe necessariae. Requisiti itaque sumus pro parte et in persona praetitulati exponentis debita cum submissione, quatenus nos eidem circa opportuno et condigno juris remedio clementer providere dignemur. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus benignissime, quatenus acceptis praesentibus, statim literas et literalia instrumenta praememorata, in conventu vestro repositas et locata diligenter requirere et reinvenire, requisitarumque et reinventarum tenores, sub sigillo vestro conventuali in transsumpto literarum vestrarum praedicto exponenti jurium suorum uberiolem futuram ad cautelam modis omnibus extradere debeatis et teneamini. Secus non facturi.

Datum in civitate nostra Colosvar, die vigesima quarta mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

Quibus receptis nos mandatis, altenominatae suae Mattis sacratissimae semper et in omnibus, uti tenemur et par est, obedire et satisfacere volentes, praeactas literas mox et in continenti in conservatorio conventus nostri requirentes, reinvenimus easdem in protocollo conventus hujus nostri repositas et locatas. Quarum quidem literarum tenor sequitur eo modo:

Deliberatum inclyti Gubernii in negotii iudicatus regii supremi sedis *Marus*. Libertas Siculica tempore etiam piae memoriae principum practicata approbatur et tam electio, quam iuramenti depositio iudicum regiorum supremorum, etiam antequam Aulae repraesentetur, quod fieri possit, concluditur. Et subscriptum erat: Extradatum per me *Ludovicum Nalácsi* secret. mpr. (L. S.) Erantque sigillo ejusdem dni secretarii usuali super cera rubra hispanica impressiva communitae, patenterque in papyro simplici conscriptae.

Quarum quidem sic requisitarum et reinventarum literarum tenores nos transsumpto praesentium nostrarum de verbo ad verbum, sine diminutione, augmento, variationeque prorsus aliquali inseri et inscribi pacientes, par sive transsumptum hujus modi juris officii iudicatus regii uberiolem futuram ad cautelam, ad mandatum altenominatae suae Mattis sacratissimae literarum

fideliter et conscientiose extradandum duximus et concedendum, communi justitia et aequitate svadente.

Datum in festo annunciationis beatae Mariae Virginis, anno Dni millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

Hátán: Transsumptum deliberationis regii gubernii Transylvanici electionis supremorum judicum regionum sedium Siculicalium, pro parte sedis Siculicalis Marus exhibitae. 1699. 28. Febr.

(P. H.)

(Eredetije az *Orsz. Levéltár* erdélyi udvari kancelláriai osztályában Nro 27.

A. 1699 jelzés alatt.)

1374.

Gr. Kálnoki Sámuel erdélyi vicekancellár és Háromszék főkirály-bírája perbe idézi Sepsi-Szent-György városát, a miért az 1697. sept. 15-én neki átadott vásárjog daczára a Sepsi-Gidófalvára jövő kereskedőket háborgatják.

Leopoldus etc. Fidelibus nostris nobilibus Joanni Vinczy, Francisco Enyedi, Gregorio Tarsaly, Georgio Pronaj majoris, Gregorio et Sigismundo Sándor, Georgio Bácsfalusi, Joanni Stenczel, Sigismundo Balogh, Francisco Tordai, Josepho Dadai, Sigismundo Jakabházi, Francisco Pápai, Michaeli et Francisco Kövendí, Clementi Dimjén, Stephano et Joanni Makai, Paulo Pálffy, Joanni Körösi, alteri Joanni et Gabrieli Ujfalvi, Stephano Szentmihályi, Josepho Folta, Sigismundo Hodor, et Stephano Szikszai, minoris cancellariae nostrae Transylvanicae scribis et juratis notariis per Nos ad id specialiter exmissis.

Exponitur Maiestati Nostrae in persona, spectabilis et magnifici comitis *Samuelis Kálnoki de Köröspatak*, vicecancellarii nostri aulico Transylvanici et sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi, et Orbai, filialisque eorum Miklósvár supremi judicis regii, qualiter superioribus temporibus, anno videlicet domini millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, die decima quinta mensis Septembris, prudentes et circumspecti, universi incolae et inhabitatores oppidi nostri *Sepsi-Szt.-György* in praedicta sede siculicali Sepsi existentis habitae, nobilesque patroni ibidem possessionati, praeten-

sionem nundinarum, praedecessoribus eorundem a divis olim Hungariae regibus, praedecessoribus nostris, piae memoriae, ab illustribus Transylvaniae principibus ob singularia sua merita et fidelia obsequia, vi literarum suarum privilegialium superinde cofectarum obtentorum usque hactenus ab eisdem continde roboratarum, memorato comiti *Samueli Kálnoki*, eiusdemque haeredibus universis, vigore litterarum suarum cessionalium et contractualium sub nominibus praefatorum universorum incolarum et inhabitatorum oppidi praetacti *Sepsi-Szt.-György* et chirographis, sigillisque consvetis nobilium patronorum possessionatorum ibidem, Pauli, Ladislai et Joannis *Daczó*, ac Balthasaris *Székely* communitarum etroboratarum, certis et rationabilibus de causis, in iisdem litteris expressis, totaliter cessissent et contulissent, praefatusque comes nostram desuper humillimis praecibus exorando clementissimam collationem et annuentiam, mediantibus benignissimis litteris nostris annuentialibus, atque assecuratoris superinde emanatis, sub iisdem omnino libertatibus et praerogativis, quibus a praefatis incolis oppidi eiusdem celebrabantur et usurpabantur in possessione *Sepsi-Gidófalva*, praefataque sede sicalicali Sepsi existente habita, perpetuo celebrandi, usurpandi obtinuisset indulgentiam.

Nihilominus tamen praerepetiti incolae et inhabitatores toties dieti oppidi *Sepsi-Szt.-György* nescitur unde moti, quave temeritatis fiducia ad id inducti, immemores etiam antea factae obligationis, praetensionumque suarum cessionis, mercatores, negotiatores, institoresque et forenses homines sub protectione et tutela regia nostra, cum rebus et bonis suis ad praedictas nundinas seu fora libera modo praemisso in preafata possessione *Gidófalva* celebrandas venientes, vigoreque annotatorum litterarum nostrarum assecuratos, affidatos et certificados, ad praefatas nundinas in toties fata possessione *Sepsi-Gidófalva* venire, et negotiationes suas exercere non solum impeditissent, intenturbassentque, verum ex itinere seu via publica, in praedictum oppidum ipsorum, vi impulere, cogere attentassent in damnum et praepudicium dicti comitis exponentis valde magnum, vilipendiumque litterarum nostrarum annuentialium, protectionisque atque assecurationis nostrae regalis manifestum. Unde velle

idem exponens prudentes et circumspectos iudicem et juratos cives ac senatores praetacti oppidi nostri *Sepsi-Szent-György*, in suis ipsorum propriis, ut et reliquorum universorum incolarum et inhabitatorum eiusdem oppidi nominibus et in personis, ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevium iudiciorum processum, ad octavum diem coram nobis in curia nostra, nostra scilicet in praesentia, medio vestri in causam convenire ac exinde a nobis iudicium et justitiam habere, jure regni admittente. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, statim vos simul vel duo restrum, sub oneribus alias in talibus observare solitis, erga praefatos iudicem et juratos cives et senatores antelati oppidi *Sepsi-Szent-György* cum praesentibus accedentes, qui si personaliter reperiri poterunt, eosdem ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum, sive solitis suis residentiis, vel de bonis, unde videlicet praesens haec ammonitio vestra ad scitam eorum commode devenire poterit, ammoneatis eosdem ibidem, dicatisque et committatis eisdem verba nostra regia, ut ipsi octavo die a die huius ammonitionis vestrae, ipsis per vos exhinc fiendae computando, ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevem iudiciorum processum, ad actionem et justitiam recepturi, in curia nostra, nostra scilicet in praesentia, personaliter vel per procuratorem ipsorum legitimum comparere debeant et teneantur. Certificantes nihilominus eosdem ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto modo praedeclarato coram nobis compareant, sive non: nos tamen partis ad comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo. Et post haec vos seriem huiusmodi ammonitionis et certificationis vestrae, prout per vos fuerit expedita et peracta, nobis suo modo terminum ad praescriptum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibentibus restutis.

Datum Viennae, die decima octava Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono; regnorum nostrorum Romani quadragesimo secundo, Hungarici quadragesimo quinto, Bohemici vero quadragesimo quarto.

LEOPOLDUS.

ANDREAS SZENTKERESZTI.

A másolat felírata: Literae evocatoriae pro illustrissimo comite Samuele Kálnoki contra et adversus incolas oppidi Sepsi-Sz.-György.

(Az Orsz. Levéltár erd. udv. kanc. osztályában «Liber Mandatorum 1698–1703» 34–37 lapjain beiktatott evocatoriából.)

1375.

A főkormányzék rendelete Csikszéknek a hadi adó befizetéséről.

Gyula-Fehérvár 1699. ápril 29.

Sacrae Caes. Regiaeque Mattis, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illustrissime, spectabiles stb.

Nyilván lehet kgteknél: ennekelőtte is kemény parancsolatunk ment volt ki, hogy a connumeratio szerént Segesvárat felvettek 200 ezer forint supplementumára hátralévő summát felszedvén, ad 20 praesentis Szebenben a commissariatus cassájában administrálni el ne mulassa; de a mint főcommissarius atyánkfia informatiójából értjük, még egy pénz is be nem ment. Mivel penig már semmiképen haladékot a dolog nem szenvedhetvén, ex Gubernio kételenítettünk assignatiokat adni az ő Felsége commissariatusi cassájának a kgtek székeiben lévő quantumára de rh. f. 2995. xr. 2. Kgteket azért per praesentes praevie akarók praemoneálni és ugyan serio is parancsoljuk: ez specificált summát készítse úgy el, hogy mihelyt arról való assignationkkal requiráltatik, az bellica cassa dispositiója szerént azon summát fogyatkozás nélkül administrálhassa, mert ha másképen militaris executioval veszik meg, aziránt való szenvedését és kárát magának tulajdonítsa. Az maradékját peniglen maga quantumának az szebeni generalis computusra egészen bevigye, mind a két rendbéli adónak, hogy eddig való expens'aira ha mit a militiának in computu nem defalcálhat, in paratis mentest beadhassa. Az májusi búzája iránt is a militiának parancsoltuk volt, hogy annak is az magánál lévő statiokbéli vitézek oralis portioinak száma szerént a két-két véka búzát adhassa meg, mely is az indisposite maradt téli búza quantumában, az hol lészen, acceptáltatik, az hol

3*

penig nincsen, ex comissariatu bonificáltatik. Mert másképen rosszabb léssen, ha a militia in defectu panis erőszakosan extorquelálja a májusi kenyerét. Datum ex regio Transylvaniae gubernio Albae Juliae 29. Aprilis anno 1699.

C. G. BÁNFFI

C. N. BETHLEN

MICHAEL OLASZ secr. m. p.

Latin külső cím: Csik, Gyergyó, Kászon széknek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1376.

A guberniam Csik, Gyergyó és Kászon széknek. 1699 máj. 2.

Kglték maga székiben publicálja, hogy a guberniumnak 11 Junii Kolozsvárott consultatiója léssen, ha kinek supplicatioja vagy peri léssen, igazításba vétetik, tartsa ahoz magát.

Gyulafehérvár 1699 máj. 2.

C. G. BÁNFFI

C. N. BETHLEN

Ad mand. r. gubernii proprium

MICH. OLASZ secr.

Külön lapon: P. S. Az ő fge interentiojára kellvén Debreczenből búzát szállítani bé ez országban, hogy annál inkább az kgtek széki is jun. és jul.-ban is ne kételeníttessék búzát adni a. militiának, azért annak vecturájára az kgtek székire vettetett fl. 250, melyet kgtek szedjen fel és küldje Kolozsvárra Rácz István perceptor kezéhez stb.

OLASZ secr. mp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1377.

A Ghimesi-szorosban lévő hajdúk élelmezése 1698 aug. 1-től 1699

május 1-ig.

Extractus super naturalia pro Hajdonibus in passu Gimesiensi existentibus, administrata a die 1ma Aug. a. 1698, usque ad 1^{mum}

Maji a. 1699.

Búza administratioja.

Kenyérbeli portiojok volt 58. az megírt passuson lévő hajdúknak, ment ki menstruatim minden portiora 2-2 véka búza, per 9 mensem facit cub. 261.

A commissariatus megjegyzése alatta: Ennek refusioja eddig is nem ex commissariatu. Erre tavaly vetettek búzát fel, ott keressék ő kglmek.

Még más írás: NB. Ebben Sárosi uram acceptált cub. 174.

Hús administratioja.

Húsbeli portiojok lévén 56 és fél, az téli hat holnapokra pedig minden portiora egy-egy font húсок járván, facit libr. 10,170, ebben adtunk meg libr. 6717, restál libr. 3453, melyet az mlts. comm^{tus} honnét bonificaltat nekik, lássák, de mü egyáltaljában nem fizetünk meg, elég hogy *mindenkor mü intertenealjuk ököt, még eddig egy font húst sem adván más székek nekik.*

A comm. megjegyzése: Az húspénzt az com^{tus} bonificálja az mi testál nekik, az szék is az mit adott, refundálja az széeknek, fontját den. 2. Megfizetődött.

NB. Az mely húst szék adott, acceptálták.

Ser administratioja.

Az megírt hat holnapok által minden portiora ígértetvén nekik dietim két kupa ser: facit cupas nro. 20,340. Három pénzivel computálván, facit II. hung. 610 // (t. i. den.) 20. Ezt is az mlts. commissariatus tartozik nekik bonificáltatni.

NB. Magoknak bonificálták.

A com. megj.: Az sert az mi illeti, kupájáért egy pultura igen sok, mert két pénzen is ihatik elég sert, ha az mlts. guberniumnak is úgy fog tetszeni. Ez is megfizetődött.

Item két óra fizettünk nékiek most az napokban fl. h. 464.

Megj. Ez nem illeti az commissariatust.

NB. Az hópénz az székek tovább való racionálására differálódott.

Minthogy az marhákat hol olcsóbban s hol drágábban kellett megvásárlanunk, mint vöttük az marhát computálván s mire ment az húsa és mint adták el az bőrit: ezen mészárszék tartás iránt, jó lélekkel írhatjuk, károsodtunk fl. hung. 143 // (t. i. den.) 39.

Megj. Ehez én magamtól nem szólhatok, sok vagyon ilyenszerű dolog mindenütt.

NB. Ez odaveszett.

Tavalyi extractusinkban is, kit az mlts. commissariatust nem bonificáltatott, károsodtunk meg búzával cub. 261.

Mely tavalyi extractusunkban is fel vagyon téve, ezt is az mlts commissariatustól alázatosan bonificáltatni kívánjuk.

Megj. Ez bonificáltatik in suo tempore. Justum.

NB. Ezt azt mondja Sárosi uram tavaly acceptálta, noha nem ilyen válasz volt rá az guberniumtól.

Mely fenmegírt expensákat mü ide alább megírt személyek kötelességünk szerént observálván, irtuk meg mü is az mü igaz hitünk szerént kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén.

Datum Szépviz die 11 Maji a. 1699.

THOMAS LITERATI vicejudex
regius sedis inferioris Csik mp.
(P. h.)

JOANNES CSATÓ vicejudex
regius sedis superioris Csik mp. (P. h.)

MICHAEL BORS jur. Notarius
s Sic infer. Csik mpr. (P. h.)

ANDREAS BOT vicejudex
regius sedis Siculicalis Gyergio mp.
(P. h.)

LADISLAUS CZERJÉK jur. not.
s. Sic. Csik sup. mp. (P. h.)

Hátán e megjegyzés: A. 1699 die 8. Oct. ventilláltatott in gubernio.

(Eredetije, három különféle írás, Csikvármegye levéltárában.)

1378.

Jobbgyvásárlás. Csik-Szt.-Mihályon 1699 május 11.

Felcsiki szent-mihályi Bodó Márton primipilus és *kézdi-vásárhelyi Balogh Mihály* privilegiata persona, mint «kézen fogott köz bírák». 1699. május 11. *Csik-Szt.-Mihályon Sándor Mihály* kúriájában szerződést állítanak ki, hogy *Dánfalvi Lukács Péter és István* lófő nemes személyek lekötik a tölök elbujdosott *Biró Balázs* nevű jobbgyukat alsótörzsi *Mihálcz Miklósnak* és feleségének *Sándor Borbárának* 8 próbált körmöczi aranyokért, mely térszen mostani üdőben flor. hungaricales 40.

(P. h.) BODÓ MÁRTON

MICHAEL BALOGH m. p.

felcsikszéki szent-mihályi primipilus.

(P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel úrnál Sz.-Keresztúron.*)

1379.

Az erdélyi főkormányzás megerősíti a csiki és gyergyai solymárok régi kiváltságait. Gyula-Fehérvárt 1699. aug. 10.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis domini domini nostri clementissimi nomine. Universis et singulis cujuscumque status, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis, praeeminentiaeque et functionis hominibus, ubivis in ditione hac Transilvanica constitutis, residentibus et commorantibus, praesentes nostras visuris salutem et caesareae regiae gratiae incrementum.

Csiki és gyergyai solymárok alázatos instantiájokra boldog emlékezetű fejedelmektől adattatott privilegiumokat, mind pengig az ő rendekben eddig praestált hűséges szolgálatjokat megtekintvén, minthogy ő felsége is vi diplomatis minden legitime emanalt privilegiumokat confirmált: úgy mi is a megnevezett solymároknak minden privilegiumokat helyben hagyjuk, hogy azokban ezentúl is megtartattassanak, végeztük. Parancsoljuk azért feljebb megírt minden rendeknek, auctoritate gubernio a sua Majestate benignissime attributa, hogy a modo in posterum, ha mi abusus lehetett is eddig irántok, tolláltassék, szokott szolgálatjokon

kivül, privilegiumok ellen, semmi szolgálattal, contributiok és egyéb supervenialható gravamenekkel ne terheltessenek, hanem régi szabadságokban tartassanak meg sub gravi animadversione. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum *Albae Juliae* ex regio Transylvaniae gubernio, die decima mensis Augusti anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

G BANFFI mp.

COMES NICOLAUS BETHLEN mp.

(P. h.)

MICHAEL OLASZ secr. mp.

(Eredetije, haránt iven, *Csikvármegye levéltárában*, a nagy guberniumi pecséttel.)

1380.

A székely-Udvarhely várában szükséges javítások felsorolása.

1699. szept. 1.

1. Aliquibus tormentis bellicis novas rotas apponere lavottas reparare.

2. Duas batterias, supra quas stant tormenta, cum trabibus et asseribus renovare.

3. Quia omnes fere in muro circa circum stantes parvi corbes destructi, totaliter novos fieri necesse.

4. Quoniam joranima jaculatoria plane destructa, et etiam muri circa frustatim decidant, cala (sic) necessaria ad repa-randum.

5. Quoniam trabes ac asseres in cudiculis antiquis per pluviam destruantur, et irreparabile damnum inferatur, necessitas summa exigit, ut tectum totaliter reficiatur.

6. Pons totaliter renovetur.

7. Baraquae vel domus militum ob frigus reparentur, et fornans aedificentur, necesse.

8. Transitus ad utendum foraminibus jaculatoriis cum trabibus et asseribus reparetur.

9. Duo cubicula cum trabibus et asscribus renovanda, trabes enim aliquae sunt fractae, idcirco cubicula destruerentur, ut jam facilius conservari possunt.

Kivül: Specificatio, quid in arce Udvarheliensi ad reparandum necesse. Datum Udvarhely 1ma Sept. 1699.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1381.

A gubernium rendelete Csik-Gyergyó- és Kászon-székek. 1699. nov. 8.

... A militia novemberi intertentiójára nézve parancsolják, hogy a militia felét a pénznek in initio, felét pedig circa medium Nov. percipiálhassa, melyet ha kglmetek cselekeszik, könnyű lesz a regulentum erejével az militiát arra szorítani, hogy az egy szállásadáson kívül a gazdát semmire ne erőltesse, hanem egy veres-hagymáig, egy szál petreselyemig mindent pénzen végyen; de ha kgltek annak idejében nekie pénzt nem ad, szükségképpen a szegénységen ingyen kell élniek az hazának nagy romlásával, kglteknek is nagy számadásával. A mely helyeken pedig strásák szoktak lenni, azoknak a vigiliára járó vitézeknek erga quietantias adasson szénát, tudósítván arról a magok statiojokban levő commissariusokat, mit percipiált a vigilia, mert a be fog az közönséges computusban menni és ő nekie is, a mit az sírásán megett, az maga portiojában kell acceptálni. In reliquo stb.

Datum *Albae Juliae* ex substituto regio Tranniae gubernio die 8. Nov. 1699.

C. STEPH. APOR mp.

MICHAEL OLASZ secr. mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1382.

«Az 1699-beli adózásról való ratiok» (számadás).

Ns. Csik-Gyergyó-Kászon-székek 1699 esztendőbeli adózásiról inspector commissarius Szabó András uram által expediált ratiojai.

Felosztván egymás közt az ns. székely natio az 90,000 forintokat, esett ezen az székre hung. fl. 18.000, mely térszen rhen. II. 15,010 f., melyet erogált ez szerint:

Ulfeld regimentjébéli ő kglmeken lévő négy companiábéli gregariusoknak az computus szerint erogáltak naturálékot, melyek az ns. országgal tött accordájok szerint az fenmegirt summában acceptáltattak.

Búzáat adván cub. 756 // 2, cum r. f. 3 téssen r. f. 2269 kr 30
Zabot » » 6018 // 2, » $1\frac{1}{2}$ » » 3009 » 15
Szénát » curr. 1496 // (= véka) » » 2 » » 2992 » –
Húst adván az computus szerént » » » 1171 » $6\frac{1}{2}$

Ugyan Ulfeld regimentjébéli officialisoknak juxta assig-

nationem adtak.....1908 » –

Azon regimentbéli gregariusoknak juxta eandem assignationem 552 » 8

Phofershoffen regimentjének juxta cumputum adtak búzáat

cub. 5. cum r. f. 3 téssen153 » –

29 Apr. az ő fge cassájában adott assignatio szerint

producáltatott, adtanak r. f.2995 » 2

Summa erogationis facit r. f. 15,050 » $1\frac{1}{2}$

És így az magok quantumok felett erogáltak ő kglmek r. f. 50 » $1\frac{1}{2}$

Datum Cibinii 1699.

Ex commissariata Transylvanico

JOANNES SÁROSI

supr. commissarius m. p.

(N. B. A tulsó lapon még tovább folyik a számítás: vég-eredmény, hogy erogáltak ő kegyelmek superflue 2592 kr. $1\frac{1}{2}$ mely bonificaltatik sequenti modo stb.)

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1383.

Nagyajtai Donáth György földet cserél nagyajtai Pál Andrással, a Csereiek jobbággyával, Hosszú határában. Nagy-Ajtán 1700. rnárcz. 7.

Mű Nagy István junior, Miklósvárszéknek hütös assessora, és Bereczk Lukács primipilius, mindketten miklósvárszékiek, nagyajtaiak, recognoscimus per praesentes, quod in hoc anno praesente 1700, die vero 7. Martii, jelen lévén mielőttünk ab una nemzetes nagyajtai miklósvár-széki Donáth György uram ő kegyelme, ugyan az maga ő kegyelme nagyajtai udvarházánál, ab

altera néhai *nagyajtai Cserei Zsigmond és Dániel* uramék árváinak és kézdi-széki Léczfalvi *Bodor Mihályné*, nemzetes *Cserei Suska* asszony ő kegyelmének *nagyajtai Pál András* nevű jobbágyok és tőnek ő kegyelmek egymásközt ilyen örökös megmásolhatatlan concanbiumot és cserét, hozzájárulván *Pál András* résziről az *Bodor Mihályné* asszonyom ő kegyelme és az megírt árvák tutorinak néhai *Cserei Zsigmond* uram árváinak tutorának, *nagyajtai* nemzetes *Donátth Mihály* uramnak, *Cserei Dániel* árvája résziről pedig az édes anyja *Miháts Judith* asszonyomnak, ugmint naturalis tutrixának ő kegyelmeknek annuentiájok: adván *Pál András* megírt *Donátth György* uramnak *nagyajtai Hosszú* felé való határban ugyan Hosszúban az középjaitai határ szélyihez nem messze félhold földet, in vicinitate ab una maga *Donátth György* uram ő kegyelme földé, ab altera hazúl felől *Péterfi Mihály* földé; melyért *Donátth György* uram ő kegyelme is ada ugyanaz megírt határban *Pad* nevű helyben egy hold földet, melyet ezelőtt három esztendőekkel ganéjtatott volt ő kegyelme meg, az mely föld az *Hosszú* kertire megyen lábbal, in vicinitate ab una ifjabb *Donátth László* uram földé, ab altera ez dőlő földek. E mellé ada *Donátth György* uram ő kegyelme *Pál Andrásnak* flo. hung. nro. 4 et den. 36, idest (négy magyar forintokat s harminczhat pénzt, ezenkívül edgy *így!*) köből szép búzát. Ennek felette lévén *Pál Andrásnak* olyan baja is, hogy az *bölöni* miklósvárszéki tilalmas erdőben menvén két ökrön, szánon tüzi fájért az elmúlt 1699. esztendőben, honnan az *bölöni* emberek ötet marhástól, szánostól bevívén, mellyért *Bölönfalva* magának díjja és az két ökröknek aestimatiojok szerint való váltságán híván: megírt *Donátth György* uram ő kegyelme tisztis respectusa szerint interponálván magát, sok munkájával az falunak nagy magok megkeményítésével három magyar forintokban convenialtatta, melyet is maga *Donátth György* uram tött le is érette, az fellyel megírt négy forint summában, melly ratiókra nézve mentek közönségesen az fellyel megírt alkalomra és cserére a fellyel megírt személyek ő kegyelmek, nézván *Donátth György* uram ő kegyelme kiváltképpen való nagyobb hasznát abban, hogy az magájé mellé cserélhete ő kegyelme. Adák pedig ő kegyelmek egymásnak az megnevezeti földeket jure

perpetuo et irrevocabiliter ad poteritates, evictiot is fogadván ő kegyelmek egymásnak, *Pál András* részről az fellyel megírt személyek minden legitimus impeditorok ellen. Mely dolog mi előttünk így menvén végben, adjuk mi is arról ez mi szokott pecsétünkkel és subscriptionkkal megerősített levelünket fide nostra mediante.

Datum et actum anno locoque ut supranotatis.

Judices ii, qui supra mp.

Correcta per nos.

NAGY ISTVÁN

Miklós várszéknék egyik lóiu asses- et
sora mppia.

BERECK LUKÁTS mp.

(P. h.)

(P. h.)

Kivül: Hosszúban Petőfüzinél Pál Andrástól cserélt félhold földről való levél.

(Eredetije a *Székely Nemz. Muz.* 84/889. sz. a.)

1384.

Adófelosztás a székely székek között 1700. máj. 26.

*Repartitio florenorum 13000 et tritici cub.5000 inter sedes
Siculicales.*

	Pecunia	Triticum
Udvarhely floreni	3300, cubuli	1269
Háromszék »	4300 »	1654
Marosszék »	2300 »	900
Csík »	2200 »	847
Aranyos »	900 »	330

Albae ao 1700. 20. Maji.

(Egykorú feljegyzés *Csík vármegye levéltárában.*)

1385.

Csík szék adózása 1700-ban. N.-Szeben 1700. nov. 21.

Ns. Csík, Gyergyó és Kászon székek 1700 esztendőbéli adózásiról Szabó András uram által expedíált rátiója.

Az ns. ország articulusa szerént az ns. székely natióra ezen

hiberniumra felvetett.....75,000 r.

frtból tartoznak ő kglmek.....	15,000 frttal
Az 1699 e. nyári magazinális búzában restant cub. 9., facit r. f. 18 »	
Az király ajándékára adnak ő kegmek	2200 »
	Tota summa exp ^{da} 17,218 frt

Melyet adminisztráltak ő kgek sequenti ordine:

Ulfeld regimentjének zab, széna, búza stb. (<i>külön- böző tételek</i> összesen)	14,319 frt 75 kr
Az ő fge cassájában stb.....	2242 » 20 »
Fejérvár vára építésére való fák vételére	666 » 40 »
Molduvában resideáló atyokfia költségére	210 » – »
» járatott kémek és posták szükségére	150 » – »
Az csíki passuson strásáló hajduk élelmezésére búza	348 » – »
Hús	85 » – »
	Tota summa 18,021 frt 35 kr
	Többlet 803 frt 35 kr

Cibinii 21 Nov. 1700.

Ex commissariatu Transylvanico
per JOANNEM SÁROSI
supremum commissarium mpr (P. h.)

Az Steinville regimentjének adtak húst	23 frt 87 kr
És így az egész superfluitás.....	827 frt 22 kr
A hiányzó búzából bonificáltatott	493 frt 45 kr
És így mégis superflua erogatio (több kiadás)	333 frt 77 kr

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1386.

Székely törvények és jogszokások a XVIII-ik század elejéről

Municipalis consuetudo Siculorum. Az székelyeknek szokott törvényekről való articulusoknak megigazítása

A megítült örökségnek megbocsátásakor az adversa parst meg kell kínálni, mert különben a sententiának semmi ereje nem léssen.

Ha valaki közüllök székely örökségért mást perben akar fogni, tehát tartozik az akkor elsőbben minden atyafiai felől felelni, hogy ő vélle más afelől nem perel.

Orozással való gyanóság szabad személy ellen ha támad, az előtt *suspicio* felőle nem volt, csak egy ő maga hitivel mentse magát.

Ha pedig aféle dolognak meglételiben aféle találatnék lenni, az ilyen személy maga mentségire harmad magával meg kell eskünni.

Az székely nemesek között való *jegyruha*, flor. 24; lófő személyek között való *jegyruha* flor. 12; darabont személyek között való *jegyruha* flor. 6; paraszt székely *jegyruha* teszen flor. 3.

Attya éltiben elveszett *per* a fia el nem kezdheti.

Székelek között való *patvar* 24 gira és az pernek örökös elvesztése.

Egy egész falu csak annyira marad a *potentiáért*, mint hatalom cselekedett személyek, mert három személyek egy egész falu felől mindenkor szabadon felelhetnek.

Ha egy személy valamely bírának tisztiben hág, 3 girán marad érette.

Földnek foglalása nem menyen feljebb 12 giránál, néha 3 gira, néha 9 és ekképpen 12, az holdnak mivoltához képest.

Házra való menetel, úton patrált *potentia*, ekére való támadás teszen 14 girát, mely a táblán megannyi forintot teszen.

A széktörés teszen 24 girát.

A bíró tilalma teszen 3 girát, tudniillik ha egész falu szegi meg.

A hatalom cselekedés ló vagy baromnak elvételiben teszen 12 girát.

Egy irni szebb (? *így!*) teszen 1 girát.

Tetemtörés teszen 12 girát, a *seb* megannyit teszen, *szablyavágás* teszen 12 girát.

Az méltatlan keresetnek birsága a székelek között 3 gira, melly teszen flor. 1. den. 50. Székely gira a fejedelem tábláján flor. 1.

A pernek letétele a széken flor. 1; a fejedelem tábláján flor. 3.

(XVIII század elejéről való másolat egy törvénykönyvben *Kelemen Lajos* trj tulajdonában. Ezután következik a «Municipalis Consuetudo Sico-lorum ex judiciis» a mely ki van adva a Székely-Oklevéltár II. k. 119. l.)

1387.

Panaszok a katonaság zsarolása ellen Felcsikban 1701.

Rákos.

Az egész falu panaszkodik, hogy in anno preterito 1700. in mense *Junio*, az Stainvil regimentiből egy *compania* beszállván a faluban egy éjjeli hálóban, maga a kapitány szállott az *Cserei uram udvarába*, konyhájára kételen csak kellett a falunak adni húst 8 fontot, tyúkot 5, vaját egy kupát, malaczt egyet, tyukmonyat 30, fehér kenyeret 1, bort cupas 5. Az katonáknak levágtván egy marhát, némelyike vett húst, némelyike semmit nem, hanem a gazdákon este reggel ajándékon élődött. A ki húst vett is, ahoz valót mind az gazda adott, a furir addig el nem ment, valamig erőszakosan attestatiot az falutól nem vett.

Tapolcza is panaszkodik, hogy ott is egy *compánia* megszállván egy étszakára: minden étellel és itallal csak ajándékon kellett tartani az egész *compániát*.

JOHANES CSATÓ

vice judex regius s super. Csík mp.

(P. h.)

LADISLAUS CZIRJÉ

jur. not. s. S. Csik super. mp, (P. h.)

Kivül: 1701. az Stainvill regimentiről való querelák.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1388.

A székely székek országgyűlési követeinek protestatioja a székelyek adófizetése rendszeressé tétele ellen. Gyulafehérvár, 1701. febr. 17.

Nos Leopoldus dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex etc. Damus pro memoria per praesentes significantes, quibus expedit, universis, quod nobis die decima quinta currentis mensis Februarii egregii nobiles agiles septem sedium: signanter trium, *Sepsi* videlicet *Kézdi* et *Orbai*, ut et Miklósvár *Sigismundus Székely* de Killyén, *Johannes Sándor* de Csik-Sz.-Mihály, et *Stephanus Bors* de Csik-Szent-Király *Csikiensis*, *Franciscus Csegezi*

de Bágyon *Aranyosiensis*, *Michael Dósa* de Makfalva *Marusiensis* die vero decima sexta mensis praetacti *Johannes Ugron* de Szent-Mihály *Udvarhelyensis*, sic dictarum *Siculicalium* in generalem dietam statuum et ordinum trium nationum ditionis nostrae Transilvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum ex sedibus suis ablegati, nostram personaliter venientes in praesentiam in suis ipsorum, ac totius *Siculicalis nationis* personis, et nominibus, primum quidem viva voce, ex post autem talem nobis in scriptis exhibuerunt protestationem:

Mivel római császár, kegyelmes urunk diplomájában az adózásnak terhe viselése alól kegyelmesen eximált, ha hazafiúságunktól s keresztyén atyafiúi szeretetüinktől nem viseltettünk volna, tartozásképpen nem tartoztunk volna az feljebb elmúlt terhes esztendőben is semminemű contributiokot magunkra feltáalnunk, kiváltképpen pedig az jelen való ezerhétszáz egy esztendőben, minthogy Isten, kegyelmes urunk ő felsége fegyverinek boldog előmenetele után, régen kívánt s óhajtott békességünket már kiszolgáltatta; mindazáltal vigyásván a nemes statusok között eddig continualtatott szép uniora, s atyafiúságos szeretetre, hogy azon dicséretes unio és szép szeretet ezután is mindvégig köztünk együtt megmaradjon, akarván egyszersmind megírt kegyelmes urunkhoz, koronás királyunkhoz ő felségihez viseltetett hívségünket és devotionkot alázatos engedelmeskedésünk mutatásával mintegy megpecsételünk: ez mostani kiváltképpen való nagy szükségire nézve ő felségének, ahoz képest annualtunk az nemes statusokkal együtt kegyelmes urunk ő felsége bizonyos és kiváltképpen való szükségei supleálására computatis naturalibus militiae caesariae administrandis *hatszázezer rhénes forintokot* ez jelen való esztendőben felvállalnunk, mely specificalt quautumból nationk az feljebb declarált ratiokra nézve szabad jó akaratja szerint *megígírte az tized részt*, sőt, ha meg nem állapodnék a quantum hatszázezer forint summában, az mint meghatározathatik az felséges udvarban, a szerint való *tizedrészt is* semel pro semper *cum protestatione* megígírte, hogy az más két nemes status ezen rendet ususba venni ezután nem kívánja; item akarván az méltóságos regium gubernium providealni a militiának az elmúlt holnapokban restantiában maradott fizetéséről is, hogy annyival

is inkább az alkalmatlankodástól a militia útja praeccludáltassék, anticipato bizonyos számu ezer forintok repartináltattak három felé, intéztetvén a mi nationkra is hétezer forintok, kiket is protestatioval et sub conditionibus subnectendis vállaltunk magunkra:

1-mo. Többször repartitio közünkbe inpositive ne jöjön, mert ha most is a méltóságos regium guberniumnak méltóságos gróf *Apor István* uram által lett atyai intimatióját nationk nem respectálná, ezen repartitiónak nem annuálnánk.

2-do. Semminemű quantum repartiálásában a nemes statusok harmadosnak a mi nationkot többször ne tartsák.

3-tio. Ha Isten áldásából mostan felvállalt quantumunkot administrálhatjuk több assignatiokkal azokon kívül ne aggrávál-tassunk.

4-to. Az rajtunk quártélyozó militia intertentiójáról kíván-tató victualék más helyekről administráltassanak a két utolsó holnapokra

5-ik Az mint méltóságos gróf *Apor István* uram által az méltóságos regium gubernium assecuralt, hogy ha az hatszázezer forint quantumban állapodik meg az adó dolga, ezen summából restituáltatik ez hétezer forint nationknak, ha penig feljebb megyen az felséges udvar decretumából, úgy is ezután következő quantumunkban computaltatik: hogy azért vagy restituáltattassék, vagy quantumunkban ingrediáljon, a dolog megállapodásához képest, megkévánjuk.

Protestando iterum atque iterum solenniter. Super cujusmodi annotatae nationis Siculicae protestatione coram nobis facta et instituta, nos quoque praesentes litteras nostras judiciales et authenticis sigilli nostri Transilvanici munimine roboratas eisdem protestantibus futuram ad cautelam necessarias dandas duximus et concedendas jure et justitia requirente.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die decima septima mensis Februarii, anno Domini millesimo septingentesimo primo.

(P. H.)

(Eredetije, a nagy fejedelmi pecséttel, *Csík vármegye levéltárában*, s a székely nemzeti ládában II. cs. 1. sz.)

1389.

A sófalvi és parajdi udvarhelyszéki sóbányáknak Udvarhelyszék részére 3 évre bérbeadásáról szóló szerződés az erdélyi kincstartósággal.

Kelt Gyulafehérvárt 1701. febr. 24.

Nos Comes *Stephanas Apor* de Altoria, sacrae caesareae regiaeque *Mattis* thesaurarius in Transilvania regius et comes *Laurentius Pekri* de Pekrovina, sedis Siculicalis *Udvarhely* supremus capitaneus et *Joannes Ugron*, pro negotio infra declarando plenipotentiarius attractae sedis Siculicalis *Udvarhely*, damus pro memoria et notitia, quibus expedit universis et singulis, praesentibus et futuris, quod dum in hoc anno praesenti 1701 die 24 mensis Februarii simul convenissemus hic *Albae Juliae* in arce suae *Mattis* sacratissimae existente residentia excelsae caesareae regiae *Cameralis Commissionis* negotium proxime sequens, inter inclytum thesaurarium, ex parte fisci et nos praefatos plenipotentiarios, ex parte praerepetitae sedis Siculicalis *Udvarhely*, ordine quo sequitur est accordatum et conclusum.

Sedes Siculicalis *Udvarhely* communi voto et consensu sollicitavit condigno cum respectu atque honore apud excelsam Commissionem Cameralem arendationem salis fodinarum *Sófalviensium* et *Paradiensium*, in territorio sedis *Udvarhely* existentium juri fisci regii immediate addictarum, prouti sollicitata arendatio ex mutua invicem accorda sub his conditionibus est limitata:

1mo Arendatio fiat ad tres annos a 1 die mensis Martii currentis anni terminum computando, ita tamen, ut si thesaurariatui regio pro servitio suae *Mattis* conducibilis visum fuerit praefatas salis fodinas rehabere, ante expirationem trium annorum uno quadrante sedi Siculicali *Udvarhely* negotium insinuabit, teneaturque memorata sedes absque ulla temporis protelatione salis fodinas in statu, quo nunc recipit, expleto trium annorum termino restituere; pariformiter si ex parte sedis placuerit arendationem cassare, vel de novo ulterius arendare, ante expirationem trium annorum uno quadrante thesaurariatui regio intentionem suam officiose significabit.

2do Summa arendationis quovis anno erunt floreni Hung. nro 2700, cujus administratio, ad manus generalis in officio the-

saulariatus perceptoris fiat binis vicibus, medietas expleto medio anno, altera vero medietas in fine anni absque ulla mora et defectu.

3to Quidquid beneficiariis ecclesiasticis, vel secularibus sedis *Udvarhely* penes assignationem thesaurariatus et non secus ex proventu illarum salis fodinarum vel in pecunia, vel in natura exsolvetur, id omne quietantiis desuper legitime attestantibus in defalcationem summae arendatoriae a thesaurariatu amplectitur.

4to In libero sedis *Udvarhely* erit arbitrio, quem vult procuratorem salis fodinarum constituere; interim tamen etiam thesaurariatus suum ex parte fisci aliquem officialem pro invigilandis et reportandis, si qui futuri essent, excessibus, absque expensis sedis *Udvarhely*, penes illas constituere salis fodinas libere poterit.

5to Fodinae prohibitaе reclusae manebunt ex manutentione atque omni possibili assistentia thesaurariatus regii.

6to Sales, qui vocantur Nobilium, pro necessitate domorum dominorum, nobilium, comitum, baronum, magnatum, praenobilium majoris et inferioris conditionis, iis videlicet omnibus et singulis, quibus hactenus ex illis salis fodinis dabantur, etiam sub tempore arendationis infalibiler extradent sub poena florenorum 200. Solitam hactenus, neque augendam taxam pro iis accipere sedi *Udvarhely* licitum erit, et casu quo aliquis praetenderit in denegatione talium salium sibi injuriam a sede factam, salvus manebit omni tempore ad thesaurariatum regium recursus, pariformiter et beneficiariis quaerulantibus, omnesque controversiae desuper ortae, coram foro thesaurariatus dijudicabuntur.

7mo. Omne illud territorium, quod ex dispositione thesaurariatus sales pecunia coemere ex momoratis salis fodinis solebat, nunc etiam sub arendationem pro iisdem salis fodinis assignabuntur ut pote:

Tres sedes Siculicales *Sepsi*, *Kézdi*, *Orbai* et *Miklosvára* ipsamet sedes *Udvarhely*, *Csík*, *Gyergio*, *Kászón*, sedes *Marus*, sedes Saxonicalis *Segesvár*, sedes Saxonicalis *Kőhalom*, et comitatus *Albensis* Transylvaniae processus superioris pars intra sylvam. Horum locorum incolis non licebit, sub poena a thesaurariatu regio secus facturis infligenda, sales ex aliis fodinis emere.

8vo Curam specialem habebit sedes *Udvarhely*, ne salis

fodinae sub tempore arendationis ruinentur, vel salicidarum privilegia, immunitates quidquam patiantur, quibus, si aliquod praejudicium causaretur, thesaurariatus regius omni modo illos manutenebit.

9no. Thesaurariatus regius penes inventarium bene formatum salis fodinas sedi *Udvarhely* assignari curabit, ut juxta tenorem inventarii finito arendationis termino salis fodinas eadem sedes *Udvarhely* thesaurariatus resignabit, cum omnibus ad illas pertinentiis.

Quae omnia hactenus tractata, dum inter thesaurarium regium et sedem toties fatam *Udvarhely* ex voluntate excelsae Cameralis Commissionis ita conclusa et decisa sunt, pro futuro testimonio dedimus et fecimus hunc contractum tam ex parte fisci, quam sedis *Udvarhely*, in cujus robur sub bona fide christiana sigilla usualia et manuum subscriptiones more consveto apposuimus.

Actum Albae Juliae die 24. Febr. a. 1701.

Comes STEPHANUS APOR	Comes LAURENTIUS PETKI
thesaurarius regius Transylvanensis m p.	supremus capitaneus sedis Siculicalis
	Udvarhely mpr.
(P. h.)	JOANNES UGRON mpr.

Kivül: Extradatum per me Michaelem Cserej de Nagy-Ajta S. C.
R.que Mattis in officio thesaurariatus regii secretarius mpr. (P. h.)

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1390.

Geréb János jobbágyául fogadja, és leköti Koczán Balázs havasalföldi oláhot. Papolczon 1701. márczius 6.

Mi bírák kik vagyunk, úgymint *Csorja Miklós, Csorja Sámuel* és *Csorja Sigmond papolczy* primipilli, kik ez ide alá megirt dologban kézenfogott bírák vagyunk, aggyuk tuttára mindeneknek, az kiknek illik, quod in hoc anno praesenti 17001 (*így!*) vero 6 Martii jövének mi élönkben, úgy mint közbírák eleikben, elsőben is tekéntetes nemzetes *Geréb János* uram egyfelől, másfelől pedig *Koczán Balás* és tőnek mi előttünk ilyen megállandó

alkalmatos dolgot, hogy fellyel megírt *Koczán Balás* adá és kötelezé keze beadásával önnön magát fellyel megírt t. n. *Geréb János* uramnak ő kglmének jobbágyúl, míg Erdély országában lakik, senkit nem ismer és tart földesurának lenni mást fellyel megírt urán kívül. Nemzetes *Geréb János* uram is arra köté magát, hogy úgy oltalmazza, ha jámbor léssen, fellyel megírt *Koczán Balás*, mint más olá jobbágyit. Ha pedig lakta földiben hazájában akarna menni, szabados utja lehessen menni hazájában, azaz Havasalföldiben, mivel oda való fi, csakhogy akkor is jó eleve fellyel megírt urának értésire aggya. Ha pedig maga gondolatlanságából és haragjából másnak akarná magát adni, avagy fellyel megírt urát keringeni, ebben az országban akár hol legyen, *Geréb János* uram megfoghassa, fogathassa, úton, utfélen akárki jószágán is ennek az levélnek erejével.

Ez dolog mi előttünk bírások (*így!*) előtt így menvén végben, mikoron volnánk Orbay székbén Papolczon az t. n. *Geréb János* uram papolczi nemes udvarházánál:

Haec nos iudices fide nostra mediante conscribi curavimus sigillisque nostris confirmavimus in eodem anno et die, loco ut supra.

Judices iidem qui supra.

Correcta per eosdem.

CSORJA SÁMUEL mp. (P. h.)

X

CSORJA SIGMOND

(Csorja Miklós keze keresztvonása
a névalírás helyett.) (P.h.)

in hac materia iudex mp. (P. h.)

Kivül: *Koczán Balás* feje kötése t. nemz. *geréb János* uram ő kgméhez, arról compositionalis levél.

(Eredetije özv. *Cserey Jánosné* úrnő tulajdonában *Imecsfalván*)

1391.

A katonaság kihágásai megvizsgálására kiküldött bizottság utasítási tervszövege. Szőkefalva 1701. márcz. 30. és Gyulafehérvár 1702. ápril 21.

Projectum instructionis commissariorum inquisitorum.

Quandoquidem quaerelae pro locorum diversitate discrepant multum inter se, vix potest de omnibus occurrentiis sigillatim

instructio formari; dominus ergo commissarius inquisitor ex producendis sibi particularibus quaerelis informari et juxta ejusdem procedere poterit, respectu utro generalium quaerelarum hic est modus procedendi.

1. A militia és provinciálisoknak közötté computusnak kell leírni azokról, melyek in natura, administralodtanak és percipialodtanak az elmúlt 1700 esztendőbéli Sz. András havának első napjától fogva az 1701. jelen való esztendőnek pünköst havának első napjáiglan, azokról kiadatott és formált tabellákból.

És ezek után az kérdezkedések következnek.

2. A melyek in natura administraltattak: azok arról kiadatott dispositio szerint löttének-é? avagy hogy a militia azoknak percipiálásában tött-é valami excessust? mi módon? Specifice miben? És az a mit in natura kellett volna: azok helyett készpénzt vett-é? és micsodás taxával? avagy nem vett?

3. Officialis uramék az magok szükségekre (nevezet szerint) az konyhára és lovoknak tartásokra valókot pénzzel vették-é? avagy csak ajándékon vették el? A mit pedig pénzzel vettek: annak méltó árát adták-é vagy nem? Azokról pedig micsodás praetensio és panasz légyen: in puncto azon órában meg kell tudakozni. Búza, zab, széna, hús, borjuhús, bárányhús és ezekhez hasonlók, melyek az konyhára valók.

4. Szántásokkal, véleményezésekkel, építésekkel, postalovazással és ökröknek elvételivel, vecturákkal aggraváltattanak-é az statiók? és mi módon, hány nap és azokból micsodás károk származtanak?

5. A *mészárszék* felett sok difficultások szoktanak származni: specifice kell tehát megtudakozni, hogyha mészárszék tartatott-é? avagy naponként két-két krajczárral mindenik közvitéznek fizetettek az gazdák vagy az statiók és azt szabad jóakarajkjából-é és alkalmokból-é adtának avagy hogy erőszak szerint rajtok vonták az vitézek? és annál inkább, ha mészárszék is tartatott és naponként két-két krajczár is fizetődött, meg kell tudakozni és vizsgálni.

6. Hogy ha a két-két krajczárnak megadásán felyül ment-é alkalomra s annak felvállalásával és terhivel kisztette-é az gazdákat.

Annakokáért meg kell látni: az mely vitéz elvette az két-két krajczárt napjában, hol vett magának eledelt, apró barmokat, öreg marhát, erőszak szerint ölt-é meg, a gazdájától vett-é valamit erőszakoson el, avagy ajándékon, avagy olcsón, mintegy fele árán, vagy az gazda szabad akaratjából adta-é?

7. Miképpen fizették meg az hús árát az mészárszéken, egy fontért megnyit, egy pénzt-é vagy krajczárt, erdélyi fonttal-é vagy bécsivel éltenek és egyik-egyik tartomány vagy possessio hány font húst adminisztrált?

8. A zabnak és szénának mérésiben s adásában való hányás vetés mint lött légyen?

9. Az militia változtatta-é quartélyát egyik háztól a másik házhoz; és mi okból változtatta, valjon nem fizetésért-é és ki vette el az azért való fizetést?

10. Az *nemeseknek udvarházakat* valaki foglalta-é el quartélynak erőszakoson? *Tilalmas erdőket* ki pusztított el, haszontalan építésekkel az stációkat kényszergette-é? hogy annak színes mestersége által erőszakos discretiót azokért nevezet szerint mit vett el? Jobbágyokat az földesuraknak szolgálatjától valaki vont-é el?

11. Vereségeket, öléseket, sebheteéseket, fosztásokat ki cselekedett? És hasonlóképpen az gazdák közül kinek asztalán és jovain élődött az katona ajándékon? És annak neme szerint mind az gazdának ő vitéze ellen mind az vitéznek az gazdája ellen van-e valami praetensioja? meg kell tudakozni.

12. Ha valami excessus történt: arról az militia erőszakosan attestatiót vont-é? avagy, hogy a mit elvett, megfizette-é egészen, vagy csak valami részit? vagy akármiképen történt az dolog, meg kell kérdezni.

13. Vadászásra, halászásra és más akármilyen névvel nevezendő dolgoknak végbevitelre hajtotta-é valaki az föld népit?

14. A strására járó vitézek vecturával, annak fizetésivel gazdájukat terhelték-é? És micsodás strásáló helyben? Pénzzel vettek-é vagy quietantiára vagy ajándékon, avagy erőszakoson szükségekre valókat magoknak vettek? Hasonlóképpen az mársusokban (így!) is mit és hol és miképpen vettek el?

15. Akár quartélyozásában, akár utazásában, akár meghálá-

sában, vadászásnak alkalmatosságával magoknak és vélek levő emberek számára, lovainak, ebeinek szükséges eledelt pénzzel vettek-é? vagy csak ajándékon élődtenek? A föld népének kellett-é azoknak szükségekre valókot szerzeni? hol? kiknek és hányad napig? és azért micsodás praetensiojok lehet?

16. Maga tulajdon autoritásától viseltetvén valaki vett-é satisfactiot az ő maga erőszakos praetensiojáért? és mit vett? mennyit? Megtalálta-é elsőbben a székeknek és vármegyéknek tiszteit az ő praetensiojának satisfactiója felől? És azok törvény útja szerint értettenek-é együtt az dologról és satisfactoról? minden ahoz férhető circumstantiákkal együtt.

Azokon kívül ki kell keresni az föld népitől, hogy micsodás panaszai vannak az provinciabeli officialis, perceptor commissarius uramék ellen; és micsodás nehéz károkat vallottak a szedés s vevés alkalmatossága miatt; hogy ez is az commissariatusban és onnan az guberniumban vitetethessék, hogy kiki az ő büneiről végsőképpen érdeme szerint lokaljon (*így!*)

Ha pedig oly panaszok volnának, kik nem az oeconomialis foromot, hanem az törvényes foromot és generalatomot illeti, úgymint emberölések, lopások, megsértődések; de mindazáltal inquiráltassanak, feljegyeztessenek és az computuson proponáltassanak az commissariatusnak mindkét résziről. Ott mindegyik s mind másiknak dolga és esete, a menyinyiben véghez vitethetik, vitetődgyék és decidáldogyék. Ceterum relegáltatik az generalatusra.

Hogyha még valami quietantiák az búza és zabnak adminisztrálása felől hátra volnának, úgy mint 1699 és 1700 elmúlt esztendőbéliek az provinciában maradtanak volna: ezek is az elmúlt esztendőnek computusára jók lesznek, melyeket mind megadni, mind pedig megírtni szükséges. Valamiképpen is az nyári magasinumra való 1699 és 1700 esztendőbéli quietantiák egyáltalában valahol még hátramaradtak, producalni szükségesek.

Szőkefalva. 30. Martii 1701.

Ex commissariatu Transylvaniae
per JOANNEM SÁROSI
supremum commissarium mp.

(Egykorú másolata magyarul és két latin példányban s még egy latin és magyar példány 1702 ápr. 21. Gy.-Fehervár dátummal *Csikvármegye levéltárában.*)

Az alcsiki szabad székelyek névlajstroma, a kiket só illetett, a parajdi sóaknából. 1701. ápril. 7.

Alcsiki regestrum a sóról, anno 1701. die 7. Aprilis.

Méltóságos r. Gubernium parancsolatja szerint Al-Csikszékben levő úri, fő, nemes és szabad rendekről így következik.

Szent-Imreh.

Főrend:

Tek. nemz. Henter Ferencz uram. T. n. Henter Benedek uram.

Nemesség:

N. István Deák

N. Székely György

N. Tamás Deák

N. János Deák

Lófejek:

Szakács István

András István

Mihály István

Baló György

Isák Ferencz

Silló Péter

Baló Ferencz sen.

Salamon János

Silló István

Kovács Péter jun.

György István

Demeter Mihály

Baló Tamás

Salló István

Demeter Péter

Antal János sen.

Márk Miklós

Ferencz János árvája

Baló András

Gáll István

Szabó Sándor

Baló János

Antal Mihály

Vitos Ferencz sen.

Kovács Péter sen.

Antal Péter

Baló Mihály

Bak Mihály

Antal Benedek

Demeter Pál

Jakab István

Antal János jun.

Demeter János

Jakab János

Antal István

János György

Kovács János

Szabó István

Jakab Kristóf

Ferencz István

Szopos Balázs

Vitos István jun.

Sándor István

Péter Balázs egyh. nob.

Vitos Ferencz jun.

Szántó Imre

Kosa Pál egyházi nob.

Tamás István árva

Szántó Pál

Ferencz János sen.

László Mihály árvái.

Szabó Ferencz

Jósa György

Lestyán Mihály árvái

Balás Bálint

István Mihály

Benedek Ferencz

Máthé Deák	Csiszér István	Lestyán Tamás
Vitos Péter	Vitos István sen.	Lestyán Mihály sen.
Csiszér Tamás árvái.	Csiszér Máté	Lestyán Mihály jun.
Bekő Lőrincz	Csiszér Márton	János Mihály
Lestyán Mátyás	Tamás János	János István
Csiszér János	János Ferencz	Cseke Tamás
Csiszér Mátyás	Nagy András	István Péter jun.
	Csiszér Ferencz	

Lovas puskás:

Péter András	Csató Péter	György Péter
--------------	-------------	--------------

Drabantok

Benkés Mátyás	Both Péter oláhfalvi, most itt lakik
Márton János árvái.	és szolgál.

Sögöth.

Nemesség:

N. Mikó János	N. Pókai Ferencz.
---------------	-------------------

Lófejek:

Salló Gábor	Kalamár Péter	Nagy János
Salló Péter	László János	Keresztes István
Salló János	László Balás	Albert András
Csiszér Tamás	Gál Pál Imre	Csiki Mihály
Nagy Albert Balás	Gál Pál András	Eröss István
Albert Márton	Kacsos István	Demes István.
Albert Ferencz	Kacsos Mihály	

Lovas puskás:

Szabó Gergely	Gáll János	Gáll Mihály.
Szász Miklós	Varga István	

Drabantok:

Dóci István sen.	Kis Albert Balás	Kuna János jun.
Dimjén Pál	László Ferencz	Doci István jun.
Kura János sen.	Varga Imre	Nagy István.

Szent-Lélek.

Egyházi nobilis: Bocskor Mihály.

Nobilis: Veress János.

Lófejek:

Ferencz Mihály	Sándor Mihály	Kovács Miklós
Nagy Mihály	István Deák	Balogh János
Basa György	Balogh János jun.	Frider János.

Drabantok:

Gondos Mihály	Burján Ferencz	Mihály Péter
Burján Bálint	Gondos János	Hozó István.
	Gere Miklós	

Lovas puskás:

Lázár Mihály

Mindszent.

Egyházi nobilis: Endes Mihály.

Lófejek:

Csikó István	János Péter	Ambrus János
Csikó Péter	János István	Konczag Ferencz
Csikó Benedek	Vitos Pál	Bodó András
Josa István	Biró András	Szabó Péter
Szopos Mihály	Biró János	Márton Péter
Silló Péter	Gergely Péter	Pál Márton
Csedó János	Gergely György jun.	Péter Imre
Kánya Miklós	Imre Mihály	Pál István
Málnási János	Imre Márton	Miklós Márton
Benedek Bartalis	Tamás István	Bodó Péter
Gergely György	Ambrus Péter	Csoboth István
György András	Ambrus Gergely	Mihály Ferencz
Szakácsi János	Ambrus Ferencz	

Drabantok:

Vágási Mihály	Balási Tamás	Ferencz Péter
---------------	--------------	---------------

Libertinusok:

Gáll Tamás	Hideg Péter.
------------	--------------

Ménaság.

Rev. pater Laurentius Ványolós

Egyházi nobilis: Endes János

Lófejek:

János Péter	Barla Péter	Nagy Lukács
Erdélyi Ferencz	Incse István	Lakatos Miklós
Márton István	Adorján Miklós	Göre Mihály
István Mihály	Adorján Bálint	Miklós Ferencz
János Márton	János Bálint	Lukács István
András Mihály	János Mihály	Tompos Imre
Gazda Gábor	Ambrus Péter	Tompos Péter
Imreh János	Dánél Mihály	Tompos Pál
Péter András	Szabó János	Csedő Dávid.
	Adorján András	

Lovas puskások:

Márton György	Jakab János	Szabó Ferencz
Lukács Márton	Salamon János	Lőrincz Péter.
Danél István	Lajos Mihály	

Drabantok:

Göre Pál	Pál István	György Péter
Dánél István	Okos István	Biró Mihály
Mihály István	Bak István	Ferencz György
Kelemen Ferencz	Incze János	Mihály András
Mihály András	Sipos János	Ilyés György
Bakó István	István András	Kánya András
Ferencz János	Jakab Lőrincz	Füz János.
	Göte Tamás	

Szent-György.

Mélt. Gróf Apor István uram ő nga udvarháza.

Nemesség:

N. Hozó Péter

N. Bors Gábor árvái.

Lófejek:

Ambrus Mátyás	Kánya András	Fülöp Márton
Lacs István	Gegő Mihály	Benedek György
Tompos János	Benedek Péter	György Sándor
Danél János	Koncsag Mihály	György Pál
Antal Mihály	András János	János Mihály
Csiszér István	Mihály Tamás	Fülöp Lőrincz
Károly Mátyás	István János	Antal Gergely
Károly István	Tompos György	Gergely András
Gáll Balás	Tompos István	Gergely Istvánné
Gáll Imre	Tompos János	Szabó Balázs
Gál Ferencz	János Domokos	Dudar Péter
Gál János	Koncsag Péter	Csuka Péter
Csedő György	Ilyés Pál	Csiszér János
Pökő Jakab	Ilyés Péter	Ványolos Pál
Göte Ferencz	Csedő István	Márton István
János Mihály	Csedő Gergely	Tancsos Jakab
Bodor János	Koncsag János	István Mártonné
Kasza István	Csedő János	Lázár György
Tamás Péter	Csedő György jun.	Mihály András
Kánya János	Incze István	György Mihály
Pál János	Bálint Pál	János Gergely
Kánya Ferencz	Bálint István	János Mihály.
	Koncsag Mihály	

Lovas puskás: Péter István.

Drabantok:

Kedves Mihály	Nyirő Mihály	Sükösd János
Simó István	István Gergely	Kánya Péter
Kánya Benedek	Petés Bartallys	Tamás János

Bánkfalva

Nemesség:

Füstös István	Bocskor János	Szabó Péter
Füstös András	Szabó István	Bodó Sámuel Deák

Lófejek:

Pál Márton	Bene István jun.	Szeben György
Márton Mátyás	György Mihály	János Péter
Barabás György	Pongrácz János	Péter Tamás
Mihály György	Pongrácz Péter	István Bálint
Málnási István	Máthé Gáspár	Máthé István
Szőke Máté	Bencze Miklós	Keresztes Mihály
Deák János	Pongrácz Gergely	Péter István
György János	János Péter	Lestyán Bálint
Tamás János	István Jakab	László István
Deák Ferencz	András Péter	Domokos István
Keresztes Péter jun.	Pongrácz Tamás	Okos János
Keresztes Mátyás	Szeben György	Kocsó István
Keresztes Péter sen.	Kovács György	Péter Deák
Mihály János	Kovács Miklós	Albert György
Mihály Gergely	János Péter	Mihály Tamás
Danel Mihály	István Gergely	Péter János
Máthé János	Mihály György	Szász György
Máthé Benedek	Benedek János	András István
Tobi Márton	Mihály Máté	Benedek János
Kavaczi János	János István	Albert István
Balás János	György Péter	Szabó György
János Bálint	Füstös Imre	Keresztes János
Tamás János	Bala Balázs	László Péter
Bene János	Máthé János	Bálint István
Kasza Mátyás	Tamás András	Texe István.
Bene István sen.	Szeben Péter	

Lovas puskások:

Császár István	András Gergely	Bencze Miklós
Szabó Demeter	Benedek Péter	Danel Mihály.
Gergely István	Péter István	

Drabantok:

Bence Mihály sen.	Danél György	Benedek Péter
Madár Benedek	Bala János	Antal Gergely
Madár András	Benedek Mihály	Antal Ferencz
Madár István	Czeke János	Antal István.

Szent-Márton.

Nemesség:

N. Szabó Mihály Deákné asz-
szonyom
N. Kelemen Deák.

N. Balás Deák
N. Bors Istvánné.

Egyházi nemes emberek:

Bocskor István
Bocskor János
Hozó Pál
Szabó Györgyné

Bocskor Mihály
Bocskor Péter
Bocskor Bálint
Szőke András

Szőke Márton
Potyó Gergely
Becze Márton.

Lófejek:

Részeg István jun.
Részeg Pál
Tamás János
Biró Mihály
Diénes András
Sár Péter
Hozó Ferencz
Sas János
Füstös György
Részeg István sen.

Részeg Ferencz jun.
Bertalan Miklós
Diénes István
Gergely István
Gergely Imre
Füstös Gergely
Péter Tamás
Mátyás János
Részeg Ferencz sen.
Bertalan Sámuel
Bertalan Márton jun
Bertalan Sámuel sen.

Részeg István
mediocris
Szöcs János
Részeg János
Darvas István
András Márton
Balogh Mihály
Dobai Ferencz
Péter András
Kavacsi János
Péter Mihály
Miklós Bálint

Szabad székelők:

Péter Mester
Hozó Miklós

Márton Miklós
Nagy Péter.

Lovas puszkások:

Bencze István

Füstös Ferencz

Bencze Ferencz

Veres drabantok:

Kovács János
Kedves János

Both János
Both András

Márton Péter

Solymárok:

Sánta István	Simon János	Albert Mihály.
Sánta Imre	János György	

Csekefalva.

Egyházi nemes emberek:

Veres Ferencz	Gothár Péter	Gothár János.
---------------	--------------	---------------

Lófejek:

Bocskor Mihály	Simon Péter	Lacz András
Gothár István	Both Mihály	Texe Ferencz
Nagy Mihály	Bartha Ferencz	Veres István
Bodó Bálint	Nagy Sándor	Pongrácz Márton
Bodó Lőrincz	Gergely András	Veres András
Bodó Péter	Balás Gergely	Füstös György
Bodó Kelemen	Csaba István	Lakatos Dániel
Miklós Péter	István János	Részeg István
Miklós András	Fodor János	Kaycsa Miklós.
Füstös Mihály	Lacz János	

Lovas puszkások:

Péter István	Darvas Márton	Darvas István jun.
Péter Mihály	Darvas István	

Drabantok:

Mihály János	Sánta András	Lóten Mihály
Sánta Mihály	András János	Veres Tamás.

Solymárok:

Elekes András	Imre Mihály.
---------------	--------------

Kozmás.

Mélt. úr Mikes Mihály uram ő nga udvarháza.

Mélt. úr Kálnoki Sámuel uram ő nga udvarháza

T. n. Dániel Mihály uram ő kglme atyafiaival együtt való udvarház helye.

Egyházi nemes: Darvas Imre

Lófejek:

Kovács György	Kovács Péter	Kovács János
István Tamás	Borbély János	Kajcsa Tamás
Kovács István jun.	Borbély Tamás	Kajcsa Mihály
Dobos István	Szeben Péter	Potyó János
Kovács Mihály	Mihály Pál	Potyó Mihály sen.
Pál Ferencz	Péter Bálint	Botos Ferencz
Szántó Mihály	Cseke Pál	Bedő János
Szántó Gergely	Komén Pál	Balla Miklós
Hadnagy Ferencz	Szőcs Tamás	Orbán Péter
Hadnagy István	Lestyán Lőrincz	Potyó Mihály mediocris
Demeter Bálint	Lestyán János jun.	Imre István
Darvas Balás	Erdő István	Dobos János
Szeben István	András György	Sánta Imre
Mihály István	Forró István	Sánta András
Kovács István	Ferencz András	Kajcsa János
mediocris	Kovács György jun.	

Drabantok:

Bocskor István	Andó János	Lestyán János sen.
Ambrus János	Sánta János	Erdő Péter

Solymárok:

Balog Gergely	Sánta Péter
---------------	-------------

Lázárfalva.

Mltsz gróf *Apor István* uram ő nga udvarháza

Főrend:

T. n. *Torocskai* (t. i. *Toroczкаи*) *János* uram udvarháza

Nemesség:

N. Angyalosi Mihály árvái

Tusnád.

Nemesség:

N. Bodó Gergely

N. Bocskor Kelemen.

Egyházi nemesek:

Kocsa János
Kocsa István
Darvas István
Darvas Balás

Darvas Máté
Darvas Péter
Boldisár Miklós
Boldisár János

Éltes András árvái
Éltes András
Éltes György

Lófejek:

Miklós János
Szabó András
János Mihály
Barrabás János
Simon István
Sánta Márton
Sánta István
Ábrám Márton
Bencze Pál
Sánta Péter
Barta István
Sánta Bálint
Sánta Pál
Sánta Mihály jun.
Sánta Mihály sen.
Mihály Kovács

Márton János
Márton István
Ferencz Balás
Ferencz Péter
Imecs János
Ferencz István
Balás István
Ravasz Bálint
Ravasz Mihály
Beteg Tamás
Korodi Bálint
Korodi Márton
Korodi István
Korodi Mihály
Pál Isván
Korodi Miklós
Beteg Mihály

Bartha Mihály
Rozaim Ferencz
Rozaim Balás
Rozaim Benedek
Máthé János
János István
Gál Máté
Incze Balás
Incze Gergely
Incze Márton
Korodi János jun.
Barta Domokos
István Balás
Rozaim Péter sen.
Rozaim Péter jun.
Sánta Mihály.

Drabantok:

Forró János
Mihály István
Mihály Ferencz
Szőcs Péter
Damokos András
Mihály Imre
Kelemen Péter
Urkon István

Péter Mihály
Kristó Tamás
Kristó Péter
György Imre
Boldisár István
Albert János
Albert István
Korodi István

Korodi Mihály
Korodi János
Péter István
Balás István
Urkon Tamás
Varga Mihály
Varga János

Csatószeg.

Egyházi nemes ember: György Mihály Deák.

Lófejek:

Adorján Bartallyis	Bors Mihály	Péter Mihály
Kovács Mihály Deák	Sass Mihály	Péter Deák
Eröss György	Darvas Miklós	Darvas Mihály
Incze István	Csató Ferencz	Simon János
Gelérd Péter	Csató Máthé	Korodi István

Lovas puskások:

Szép Gergely	Darvas Ferencz	Boldisár Péter
--------------	----------------	----------------

Szent-Simon.

Nemesség:

N. Cserjék János árvái	N. Endes György
------------------------	-----------------

Egyházi nemesek:

Veress Péter	Veress István	Darvas Balás
Veress Mihály	Endes Miklós	

Lófejek:

Beke Mihály	Márton István	Imre János
Beke Miklós	Endes Mihály	Veress János
Beke Imre	Cseke Mihály jun.	Bálint János
Gábor Deák	Péter Sándor	Bak János
Darvas János sen.	Darvas Mátyás	Ilyés Pál
János György	Csobot Mihály	Gáll András
János Márton	Sándor István	Dénes János
Darvas János jun.	Gergely Mihály	Csató János
Péter János sen.	Ferencz Mihály	Szántó István
Péter János jun.	Szép Domokos	Vitályos János
Péter András	Szép István	Csiszér Péter
Cseke Mihály	Solyom Ferencz	Balás Ferencz

László Gergely	Adorján Imre	Kovács Miklós
Lőrincz Imre	Bándi Albert	Kovács István
Lőrincz Bálint	Vitos Mihály	Sugár Mihály
Menyhárt János	Darvas Mihály	Fodor Miklós
Tankó István	Dobordán Imre	Koncz Ferencz
Gergely Mihály	Bodó Márton	Bak Ferencz
György Ferencz	László Ferencz	Szántó György.

Ilyés István

Drabantok:

Fodor György lovas	Tankó Pál	Péter István
Kencse István	Csató Mihály	Csija Péter.
Szász István	György János	

Szent-Király.

Nemesség:

N. Bors István sen.	N. Bors Tamás	N. Donáth István
N. Bors Mihály	N. Bors István jun.	Holló János
N. Bors György	N. Bors Ferencz	Ilyes István.

Lovas puszkások:

Kovács Péter	Göde Balás	Göde Mihály
András Péter	Virág Péter	Benkő Mihály
András Péter	Göröcz András	Füstös Péter
Fazakas János	Virág György	Benedek Miklós

Barta János

Drabantok:

Márton Mihály jun.	Márton Mihály sen.	Birta Péter
--------------------	--------------------	-------------

Az parajdi sóakna penig székünkötől vagyon hét mélyföldnyire, az honnét az régi boldogúlt fejedelmek idejében az főembereknek hatvan darab, az nemes embereknek negyven darab, az lófő nemes embereknek huszonnégyszék darab, az drabantoknak tizenhat darab só adatott.

THAMÁS DEÁK

AI-Csik széknek hütös v. király birája mp.

BORS MIHÁLY

AI-Csik széknek hütös notáriusa mp.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1393.

A Csíkszékben kvártélyozó német katonák zsarolásairól szóló vizsgálat. 1701. ápr. 14.

Inquisitiones anno 1701. die 14. Apr. peractae.

Szent-Damokos.

1-mo. Szent-damokosi bíró *Kiristály Mihály* juratus fatetur, hogy az közöttük lévő *cáplár az zabot mindenkör tetézve mérette*, adván az 5 holnapokra cub. 58, minden vékán károsodtak meg két ejtellel, mely tészen cub. 3, véka 2.

2-do. Szent-Damokoson lévő *lájtmány*¹⁾ számára az falu adott egyszer is másszor is *vajat* csak könnyen cupas nro 10, *tyúkot* adott nro 13, *tyúktójást* mindennap kell adni, hol hatot, hol hetet, búzát vett fel pénzért nrot 5. (t. i. vékát), melynek az 4 vékáját fizette meg den. 54, az egyik vékáját den. 34. Azonkül két vékát vévén fel, azért semmit nem adott; zabot vett fel cubulos nro 26, pénzért, melynek fizetett köblitől den. 34. Azonkül vett fel cub. nro 24, ezért semmit nem fizetett.

3-io. Azon *lájtmány* uram építtetett velek egy *új istállót* tehenének és juhainak, egy *disznópajtát*, azonkül egy romlott istállót alól felyül megpadoltatott, egy *új veteményes kertet* is csináltatott, mindezekben csak könnyen volt *100 ember munkája*. Azon felyül a veteményes kertben mindennap öt hat ember dolgozik.

4-to. Ao. 1700. die 22. Junii szállván be statiojokban a companiak usque ad. 1. Nov. a. ejusdem mészárszéket tartván, commiss. uraimék fide med. úgy adják be, hogy adtanak az egész companiának cent. nro. (üres hely), magyar fontját fizették le a kantonák két pénzével. A prima Nov. a. ej. adott a szék karajczárokát usque ad. ult. Apr. a. 1701. az egész comp.-nak, minden holnapokban adott II. h. 148 den. 40. Ezt pedig accorda szerént adtuk, mészárszéket nem tartván; az *karajczárt az nemes szék* mindenkör megadtuk, hol commendans uramnak, hol fuér uramnak; adták ki a katonáknak? azt nem tudjuk

Szent-damokosi *Kotori György* panaszkodik, hogy nála

¹⁾ *Lájtmány* vagy *lájkmány*

lieutenant, t. i, hadnagy.

egy katona négyed magával lévén, csak egy napja sem múlik el hol *kását, túrót, lisztet, sajtot, ordát és az* mi a házánál volt, nem adott volna, ha mikor nem adhatott, *korbácsal fenyegette.*

5-to Szt.-damokosi *Szőcs András* is panaszolkodik, hogy lajtmány uram szolgája *disznait akarván elvinni* s nem akarta volna adaadni, erőszakosan *megverte*, ingit nyakából kihasogatta, két deszkáját is elvitte.

De eadem *Harkó Sándor* is jelenti panaszát, hogy az lajtmány uram szolgája, rámenvén ételt kért, s nem adhatott, *megverte*, panaszt tött lajtmány uramnak, semmi satisfactiot nem adott.

Keristály Mihály is jelenti, hogy az dánfalvi kapitány ő nga postása oda menvén, hogy mindjárt ételt nem adhatott, mind az öreg atyjával együtt megverte; azután a mit lehetett adott enni; az mi kenyere megmaradott, az tűz alá tette s elégette. Panaszolván kapitány uramnak, semmi satisfactiot nem tött. *Csak tyúktojást 33-at ettek meg, két tál túrót; az ebeknek zablisztet adott.*

(6 to. Szt.-domokosi Péter Bálint stb. panasza áthúzva.)

7-mo. Minden héten *Kovács Imre* két nap hust lajtmány uramnak szombaton és pénteken, ha mit fogott is oda vitte meg fáradtan, csak egy pénzt sem adott; jó lélekkel meri mondani, hogy megért volna 3 frtot. *Karkó Sándor* is három susták árát vitt halat lajtmány uramnak s meg nem adta az árát.

8-vo. Az falusbíró azon is panaszolkodik: mitől fogvást, bírónak tették, azután 18 kupa fagyut gyertyázott fel lajtmány uram számára. Azonkívül is a faluból is adtanak 50, mindezekért is semmit nem adott. Interim azon is panaszolkodik az egész falu, hogy *minden nap egy estráságot kell adni s egy asszonyembert.* Azonkívül minden napra kételen szitált lisztet kell adni az lajtmány konyhájára, csak könnyen megtenne 3 vékát. Azért sem adott semmit. *Karkó Sándor* is 9 ejtel faggyat, gyertyázott fel lajtmány uram számára bíróságában, semmit érte nem adott.

Dánfalva.

1-mo. Az egész falu panaszolkodik: mikor szénát kellett volna adni, commissarius uramék megparancsolták, hogy kiálljanak az szénával az utczára, és az accorda szerént legyen rakva; az fuér

(fűrer) meg nem engedte, hogy kiálljanak, azt mondván, a mely katonának akarja ő adni, assignatiot ad, melyeknek kívántatik. Azután elmenvén a katona az hova assignáltatott, felhágván az hijúban, csak addig rakatta, a mig szinte szerette, úgy annyira, hogy minden két mérésen elment egy fél mérés. Az kiknél az katonák rakták fel az szénát, név szerént ezek: *Lukács Péter, Lukács István minor, Gál Imre, Ferencz János, István Antal.*

2-do. Az kapitány ő nga konyhájára és maga számára vett itt el az hopmester *Dánfalvában* vaját cupas 35, berbécset 1, báránt 11, borjút 1, tyúkot 89, disznót, melyet vettek falustól fl. 2 den. 60, ludat 1, malacot 7, tyúkojást, mikor parancsolta az hopmester, kevesebbet nem, hol 10, hol 12-öt. Annak számát nem tudhatják, mert csaknem mindennap volt. Eczetet mindennap konyhára, hol egy ejtelt napjában, hol felet, hol kevesebbet is. Halat is mikor nem foghattak, vettek pénzeken fl. 2. Gyertyát vettek első úttal 784, más úttal faggyat vettek 8 forint árát, melyet is mind gyertyául adtak be kapitány uram szállására.

Egy szegény asszonytól vett el az hopmester 6 pulkát, kikért is csak két horgast adott. Búzát vettek elsőben szép tisztát cub. 4, vékát 2, ezért fizettek fl. 9, den. 20. Ezenkül vettek el egyszer is másszor is búzát cub. 10, melynek az áráért fizetett fl hung. 16 den. 84, más úttal vett búzát cub. 4, azért semmit nem adott; zabot első úttal vett el cub 35, ennek kübliért adott den. 34, másodúttal cub. 30, harmadúttal cub. 27, ezt is egy-egy horgasával fizette meg köblit, negyedúttal cub. 32, ötödik úttal cub. 24, vékát, 3. Árpát cub. 1, ezért semmit nem fizetett, azonkül 30 réczéit, 14 pulykát kiosztván az szegény emberekre, 2 holnapig tartatá velek, kappant 27, három meghalván, kettőt-kettőt vett érettek. Az galambinak tartására adtak kendermagot másfél vékát, árpát két vékát.

3-tio. Egész falustul referálják, hogy ház építésén, konyha, csinálásán, udvar töltésén, veteményes kertnek építésén, annak culturáján csak könnyen vagyon *200 napi dolgok*; ez pedig volt vetés kaszálás és aratásnak idején; hasonlóképen az tollnak tépetése, még az aratóból is beűzték a szegénységet, a pedig tartott egy holnapig. Dictim hol 10, hol 12 is volt, kivéven az egy vasárnapot. *Az egész falunak lovakot az turer és az hopmester*

úgy elpostálkodták, majd mind semmire valók. Azonkül 7 kancza az nagy erőltetés miatt elvettette az vehet. Bertalan Péter lován 11 nap jártak oda ki és az Ferencz Jánosén. Azután postára hajtott két szekeret Szent-Lászlóra¹⁾ 12 ökörrel bor után 9 napokig: némelyik úgy elromlott, hogy most sem jó bele, nem vehetik hasznát. Az felett madarasi, dánfalvi, karczfalvi, jenőfalvi, szt.-thamási és szt.-domokosi szá-nakkal hozatott szénát az Gyimes-Lokárol, 31 szánnal, mely tart hárommélyföldnre. Széna-csinálni ugyan az Gyimes-Lókára erőszakoson hajtották az embereket, meg összegyűjtötték őket, az elsőket a vártára vitték, valamíg egészen összegyűjtötték, hogy az mioltától a karajczárt kezdették a katonának adni, azután minden condimentumot az szegény gazdák adtanak, vaját, olajat, káposztát, túró, sajtot, ordát, tyukmonyat, kását, borsót, lencsét, borsót (így!), hagymát, lisztet ételében, sört. Lukács István azt vallja, hogy 4 susták ára serét kihordotta a maga katonája, barátit híván rája. Szalmát legalább vittetek a kapitány szállására cur. nro 30. Lukács Péter a katonájának vitt szappant kételenségeből 3 susták árát, borsót vitt Lukács Péter vitt (így) a katonájának egy fontot, Lukács István vett egy izlot (így) árát.

4-to. Gál Imre panaszol: hogy a kapitánnak két köböl zabot nem adott pénz nélkül, elvétette a katonáját és az marcotánt tette rája minden cselédivel, 10 marháját alája való szalmával tartotta.

Amburus Márton jelenti, hogy az ő katonája más quártélyra menvén, vett tőle fizetést három véka zabot, 4 sing szép vásznat, két tyúkot.

Gál András relictája. (fizetett a fuernek, hogy róla özvegyül elvette a katonát, egy báránt, egy malaczo, egy susták ára égett bort.²⁾ Háromszor meg is verte. Az festékesét³⁾ elvagdalta, a kit el nem adott volna 5 forintért.

5-to. Kozma Péter panaszol, hogy az Bott Tamásnétt való katona minden igaz ok nélkül úgy megverte, hogy két ódalcsonjtját berontotta, ki mián soha jó nem lészen.

¹⁾ Bizonyára Nyárad-Szt.-László.

²⁾ A zárjeles át van huzva. A fuer, furer = Führer. ³⁾ = szőnyeg.

6-to. *Bodor Péter* panaszol, hogy egy kövér sertését, elvette az hopmester az kapitány számára erőszakosan, semmit nem adtak érte, megért volna fl. 6.

Lukács Péter is jelenti, hogy az hopmester az szakácscsal együtt elvette egy kövér disznáját, semmit nem adván érte, megért volna fl. 5. – *László Ferencz* disznáját is elvotta volt, azután visszabocsátván, két véka szép búzát, kellett adni kételenségében az katonájának.

Lukács Péter üstit is elvettette a.z hopmester, megért volna 2 forintot, semmit érte nem adott.

7-mo. Minden héten az hopmester halásztatott a faluval hol egyszer, hol kétszer, vadászatra 4 lovú szekeret hajtatott el az dobos éktelen nagy sárban, élést vitetvén rajta magoknak és az ebeknek harmadnapig. Más úttal is 4 lovú szekeret az havasra vadászni, az inas menvén el rajta, 4 nap oda volt.

(8-vo. Az gymesi strására az káplárnak 3 úttal kellett vitetnek szekeren szénáját, zabját, kenyérét ¹⁾)

9-no. Gál Mihály jelenté, hogy mikor az hopmester az *Gymes-Lokárol* 31 szánan az szénát hihozatta, két lovú szánon lévén az hopmester, ő lévén kocsis, elől ülven, az hopmester hátul, az köpönyegét maga alól elvesztette: rajta erőszakosan vont rajta 4 izlotot és 7 véka zabot.

Madaras.

1-mo Az egész falu panaszolkodik, hogy rájok küldvén az dánfalvi kapitány ő nagysága és feltöltetvén 30 köből zabjokat, az vékát tetázve töltvén, többet nem adott érte 34 pénznél köbliért.

Lőrincz István jelenti, hogy öt hétig az kenyeren kívül minden éléssel ő tartotta a katonáját.

Antal Miklós panaszolja, az miólta az káplár az faluban szállott, mindenkor három gazdával gazdálkodatik magának, ő is mindennap gazdálkodik, adott eddig 50 tyuktojást, egy tyukot, egy ejtel vajat, lisztet, mindennap hagymát, borsót, szaládót hárman másfél vékát adtanak.

2-do. Az egész falu azon panaszlkodik, hogy szintén csak

¹⁾ Ez a pont ki van húzva.

most márcziusban mult esztendeje, hogy elment rólok a német quartély, mostan rájok sem az nemes országtól nem volt rendelve quartély, mégis az dánfalvi kapitány ő nagysága rájok szállított 14. katonát és egy káplárt.

Karczfalva.

1-mo. panaszolkodik, hogy az gyergyai kompániában lévő katonák vettek rajtok erőszakosan vettek tőlek két úttal postalovakat, egyúttal sok puskát és lakatos műszert vettenek be rajtok.

Jenőfalva.

1-mo. *Az* falusbíró *Kosza György* panaszolkodik, hogy az dánfalvi kapitány ő nagysága három-három vadász szolgálja hozza beszállván, ételt, italt adván, azért semmit nem praetendál, hanem praetendálja az ködmönit, elvették mentekben s ki nem akarják adni fizetés nélkül, megért volna 5 izlotot. Az hopmester magyaró (*így!*) tyukra 10 sustákat adott neki, igen drága lévén, meg nem veheté azon az áron, meg kellett maga pénzével den. 34.

Szent-Mihály.

1-mo. Szentmihályi bíró *Szőcs Mihály* panaszolkodik, hogy az dánfalvi kapitány ő nagyságának vadászó szolgálai beszállván, első úttal 4 személy egy lóval, ebeivel együtt, egy éjjeli hálóul: az 4 legénynek ebédet és vacsorát adván, a lónak szénát, abrakot, az ebeknek fél véka árpalisztet; másod úttal ugyan vadászatban lévén azon kapitány ő nagysága hét szolgálai, két nap lévén, két ebédet, két vacsorát adván, egy lónak szénát, abrakot: kévannak érette fl. 2.

Szent-Miklós.

1-mo. *Balázs Márton* panaszolkodik, hogy az passus-adó íródeák úgy megverte, hogy ma is az nyakához kötve hordozza a karját, megbékélvén vele két izlotban, két véka buzában, de semmit nem adott.

2-do. Az szentkirályi lajtmány szolgálai háromszor megszállván a *Kósa Istvánnál*, ételt, italt, szénát, abrakot adván, semmit érette nem adott.

Az gyergyai furer is megszállván, a bírótól három véka abrakot vont, semmit nem adván érette.

Az gyergyai kapitány is ott szállván, mikor Molduvában ment, két köből zabot adott a bíró, egy horgast adott érette.

István Péter is jelenti, mikor az dánfalvi kapitány oda megyen, hintóját oda viszik; az szolgák hánták ki egy jó szekér szénáját.

Delne.

1-mo. *Benkes Mihály* panaszolkodik, hogy étszakának idején házára menvén az *Kósa Gábor* katonája és az szentmiklósi vámos, postaló kérve, az ablakján be akartak lövődözni, maga kiszaladván a kamara ajtón, az szolgáját úgy megverték, hogy mind az száján orrán egyaránt jött az vére.

Szépviz.

(1-mo, kihúзва.)

2-do. Az *Gyimes-várához Barassóból* feljáró muskatélyosoknak lajtmányi minden második holnapban változván, mind bemenő s kijövő útjokban ott szállnak, asztalokra való eledelt egy szóval és lovoknak abrakot, szénát kételenségből ajándékon kellett adniok. Azon felyül minden másod héten süttetni kijönek a vártól hol négyen, hol ötön süttetni, hol 10, 15 hol köblöt kell süttetniek, olyankor öt-hat nap rajtok ülven, csak ajándékon tartatják magokat, az kenyeret is három szekér megéri bévinni, azok pedig harmadnapig járnak oda. Változásokban mindenkor öt szekeret kell adni, mikor bémennek a várhoz; mikor kijönek, akkor Alcsíkiig hármat, posta lovat, mind menő jövő útjukra elvisznek erővel.

Azon felyül lovas német is minden héten hét szokott járni azon strására, azok is mind bemenő s mind kijövő útjokban meg szállván, ingyen élődést kételenségből adni kell.

3-tio. *Fekete Jánosnét* a süttető német úgy megverte hogy nem járhat miatta, a lába is mind eldagadtott.

Várdodfalva.

1-mo. Az bírópanaszolkodik, hogy az mostan Gyimesben lévő lajtmány megszállván egy étszakára 50 személylyel, azoknak minden gazda ételt kellett adni akaradjuk ellen, az lajtmány lovainak három véka zabot kellett, adni kételenségből; 6 szekérral kellett költöztetniök Szépvizig 4–4 ökörű szekéren.

Mádéfalva.

1-mo. Alsó *Ferencz András* jelenti, hogy az *Lukács Péter* katonája el nem vett, egy szekér szénáját, míg egy tyúkot,

egy patkót nem vont rajta; felső *Ferencz András* is jelenti, hogy az *Lukács Péter* katonája úgy csapta, nyakon egy páczával, fel nem vette volna 6 forintért, csak azért, hogy hirtelen fel nem rakta az szénát. *Szőcs György* is jelenti, hogy egy szekér szénája mellett vont rajta két horgast az *Bertalan Péter* katonája, az dánfalvi furer erővel elhajtattott fél szekér szénát.

Rákos.

1-mo. Az bíró jelenti panaszát: szeredai *Ferencz István* katonája másodmagával kiszállván hozzája részegen, a kettőnek két szánat kellett adni, az házában lövődöztek, csak kicsid, hogy az háza is fel nem gyuladott miatta Az dánfalvi kapitány ő nagysága peczére bészállván az ebekkel, magának étel, italt adván, az ebeknek fél véka árpa lisztet.

Sárosi Ambarus és *Salamon István* is bészállván az kapitány vadászi hárman, este reggel ételt adtanak az ebeknek, kétszer két véka árpa lisztet felkevertek.

Két szeredai német, akik áristomban voltak *Dánfalvában*, bészállván a bíróni (*igy!*), postaszánat kértek; hogy nem adhatott, két sustákat vontak rajta.

Csicsó.

(1–4. kihúзва.)

5-to. *Búzás András* is maga németét az sánczban kétszer költöztette az útjára, szalonát, kását, túrót, lisztet, borsót, vaját, gyertyát kellett adni, kételeenségből kellett zsákolni néki, mintha többször meg nem jött volna.

Kósa Miklós is kétszer vitte az sánczban a katonáját, mind éléssel el kellett készíteni, amit Isten neki adott az kenyeren kívül.

Kósa Gábor panaszolkodik, hogy az nála lévő katona egy szekér szénáját etette meg; egy forint ára háját költötte el, két úttal megverte, harmadmagával lévén, soha az maga partiójával meg nem érvén, minden hat napban hol harmadnapig, hol negyednapig kellett tartani, az kül soha az ő eledele nélkül nem ett; turóját is csak könnyen ett meg két frt árát.

Szent-Tamás.

1-mo. A szent-domokosi lájtmány számára vettek el erőszakosan két szán szalmát, most újlag 7 szekérral akar felvenni rajtok.

2-do. Egy hidat olyan helyen csináltatott, az hol soha ember emlékezetitől fogva hid ott nem volt.

Rákos.

Az egész falu panaszkodik az *Stainvil* regimentéből két kompániát *Gyergyóban* commendiroztanak volt, kijövő útjokban egyik compánia itt megszállván egy éji hálóban, maga a kapitány szállott a *Cserej János* uram udvarházához, konyhájára ezeket kellett a falunak nem jó akaratjából adni: húst 8 fontot, tyukot nro. 5, vaját cupas 1, verőmalacot 1, tyukmoyat 30, fejér kenyeret 1, bort cupas 5.

Az katonáknak levágtván egy marhát, némelyike vett húst, némelyike semmit nem, hanem az gazdákon este reggel ajándékon elődött, az, ki húst vett is, ahoz valót mind az gazda adott.

Fodor András és *Máthé Mihály* panaszkodik, hogy egy katona erősen megverte; az furer addig el nem ment, valámig kételenségből attestatiot nem vett a falun.

(Eredeti fogalmazvány *Csikvármegye levéltárában.*)

1394.

Zetelaka Udvarhelyszéki székely község kiváltságlevelei megerősítése

Lipót császár-király által. Bécsben, 1701. ápr. 18.

Nos Leopoldus dei gratia electus, romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque rex stb. stb.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum bonae et felicitis recordationis regum ac principum aeternae memoriae conducatur, et apud posteros decantando laudabili virtutum praeconio conveniat, fideles subditos suos, avitamque telluram inhabitantes, ac praeclara unione conjunctorum patriae civium communitatem decentibus ornare privilegiis et immunitatibus, non minus etiam aequum est eam supremorum regni moderatorum gratiosam benignitatem populis iisdem subjectis humili devotione acceptare, usu laudabili observare, litterisque mandatum custodire ac bene custoditam sane posteritati intacte per manus tradere et assignare. Quod utile factum pos-

teritali consulendo, nobiles, agiles, primipili peditesque pixidarii et libertini, signanter quidam *Andreas Biró*, iudex regius, *Georgius Tornay* subiudex, *Franciscus Biró* senior, et alter *Franciscus* mediocris, *Georgus Biró* senior, *Michael Tornay*, *Stephanus Sebestyén*, *Martinus György*, *Georgius Jakab*, alter *Georgius Karácsony*, *Stephanus Nagy Boros*, et *Georgius Kis Boros* iurati assessores, necnon *Greorgius Deák*, aliter *Csiki*, iuratus notarius possessionis *Zetelaka*, in sede Siculicali *Udvarhely* existentis commorantes, pro parte tamen suorum dictae possessionis *Zetelaka* exhibuerunt *Matti* nostrae et presentarunt certa quaedam paria littararum donationalium seu confirmationalium illustris quondam principis Traunisylvaniae *Michaelis Apafi*, per fideles nostros egregios *Georgium Donath* viceiudicem regium, et *Ladislauum Bakcsi*, iuratum notarium sedis *Miklósvár* subscripta, sigillisque eorundem munita, continentes in se alias donationes litteras et privilegiales illustris pariter quondam *Gabrialis* principis itidem Transylvaniae, quibus mediantibus idem princeps certis privilegiis, libertatibus et immunitatibus condecorasse perhiberetur eosdem, suplicantes *Matti* nostrae debita cum instantia humillime, quatenus easdem litteras, omniaque et singula in iisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus litteris nostris privilegialibus et confirmationalibus inseri et inscribi facientes, eisdem incolis et inhabitatoribus praedictae possessionis *Zetelaka*, ipsorumque successoribus utriusque sexus universis perpetuo valituras confirmare, confirmatasque observare, ac per universos et singulos observari facere dignaramur.

Quarum quidem litteraru tenor min haec verba sequaretur: Nos *Michael Apafi* Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hung. dominus, commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod pro partibus et in personis incolarum et inhabitatorum possessionis *Zetelaka*, exhibitae sunt nobis et praesentatae littera quaedam privilegiales serenissimi condam *Gabrielis* principis in pergamine patenter confectae et emanatae, in quibus idem serenissimus princeps ab omni censuum, taxarum, aliarumque contributionum, tam ordinarium, quam extraordinariorum solutione, decimarum item et capetiarum pensione, servitiorum plebeorum et civilium quorum-

libet exhibitione, quorumlibet bellicorum tam generalium, quam partialium expeditiono, immunes eos fecisse videbatur; hac tamen conditione, ut incolae ejusdem possessionis annuatim centum millia scandularum propriis sumptibus laboribus expensis, jumentis et currubus in usum curiae nostrae Albensis deducere deberent, et tenerentur; et insuper pro publica eorum emolumento immunitatibus infra articulatim conscriptis et specificatis exornaverat, demandans ejusdem sedis supremis et viceofficialibus, aliisque, quorum interesse poterat, ut praedictae possessionis incolas contra immunitates ipsis concessas, ad aliqua onera supportanda cogere et compellere nequaquam praesumant modo aliqui.

Quarum quidem litterarum privilegialium tenor talis est:

Nos *Gabriel* Dei gratia sacri Romani imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, et Siculorum comes ac Oppuliae, Ratiborique dux etc., memoriae commendamus tenore praese tium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnulorum fidelium consiliorum nostrorum pro partibus et in personis *nobiliam, agilium, primipilorum, peditumque pixidariorum et libertinorum Siculorum*, caeterorum videlicet incolarum et inhabitatorum possessionis *Zetelaka*, in sede Siculicali *Udvarhely* existentis, singularem factam intercessionem, tum vero *considerantes eos in vallibus et mediis quasi Alpibus collocatos ac loci sterilitate pressos, magna cum difficultate quotidiano etiam victui prospicere posse: eosdem igitur incolas, et inhabitatores dictae possessionis Zetelaka, qui nimirum ad praesens huic numero privilegio consentiunt, ac in futurum consenserint, ipsorumque legitimos successores, haeredesque et posteritates utriusque sexus universos, ut vitae suae melius prospicere et eadem possessione majori cum commoditate vitam degere possint, ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum, tam ordinarium, quam extraordinarium, subsidiique et lucri camerae nostrae solutione, item seminaturas, allodiaturas, agricolationem ipsorum in territoriis, et intra veras metas dictae possessionis Zetelaka et jam fata sede Siculicali Udvarhely existentis habitus, a decimarum, nonarum et capetiarum pensione, servitorum quorumlibet plebeorum et civilium exhibitione,*

necnon ab omni lustratione, ac quorumlibet generalium, quam partialium bellicarum expeditione, ratione temporum susceptorum ingressione, hac tamen adjuncta conditione, ut ipsi quotannis centum millia scandularum, propriis samptibus, laboribus, expensis, jumentis, currubus, in et ad civitatem nostram Albensem, et rationem nostram, successorumque nostrorum comportare et deducere debeant, et teneantur, in perpetuum eximendos, supportandos, immunitate donandos, imo pro ampliori benignitatis et munificentiae nostrae erga eosdem declaratione, quo magis ipsi publico suo emolumento consulendo facultates suas adaugere ac in dies tam nobis, quam etiam regno nostro utiliores esse possint, hisce subsequenter immunitatibus et libertatibus articulatim conscriptis et specificatis ampliandos et exornandos duximus:

Primo: Quod a modo deinceps successivis semper temporibus nullam a capitaneis, iudicibus, viceiudicibus regiis, et reliquis officialibus sedis Siculicalis Udvarhely, modernis et futuris quoque tempore constituendis, habeant dependentiam, nullamque in eosdem jurisdictionem exercean, verum provisoris nostrae curiae Albensis potestati ac directioni subsint, idemque eos regat, et dirigat, ita tamen, ut provisor etiam Albensis contra conditiones hisce litteris specificatas eosdem minime turbet, ac ad alia praestanda onera ac servitia haud quaquam compellat; deinde praedicti capitanei iudices viceiudicesque regii, caeterique officiales annotatae sedis Udvarhely in posterum in medio eorum inquirere, quaelibet onera exigere ac quaslibet executiones peragere minime possint, verum omnia onera et birsagia exequi debent homines nostri per nos vel dictum provisorum nostrum Albensem in medium eorum missi, exequi et peragere possint et valeant, quae quidem birsagiorum, et onerum exactiones non in alium usum convertantur, sed in rationem nostram et successorum nostrorum assignantur.

Secundo: Liberum sit illis pro voluntate et arbitratu ipsorum iudices ac duodecim juratos juxta morem et consuetudinem, hactenus inter ipsos observari solitam, eligere et creare.

Tertio: *Universae causae, lites et controversiae* infra valorem viginti quinque florenorum Hungaricalium aestimatae ratione quorumcunque negotiorum, actuum medio eorum exortae, in praesentia dictorum iudicum ac duodecim juratorum eorum agantur, prosequantur et terminantur. Si vero eadem aestimationem viginti quinque florenorum excesserunt, ibidem quidem promoveantur, sed si qua partium iudicio et sententia per eos eius modi in causa lata et pronunciata contenta esse noluerit: ex tunc per viam appellationis eadem in praesentiam provisorum ac juratorum assessorum sedis iudiciariae curiae nostrae *Albensis* maturioris dissensionis gratia transmittuntur, ibique finaliter decidentur. Similiter causantes extranei in foro eorum causas suas moventes eandem juris processum sequantur.

Quarto: Nullus incolarum ejusdem possessionis quovis modo et titulo sub jugum seu conditionem iobbagionalem sese ulterius mittere, vel vero ob evilationem onerum et servitorum per eosdem praestare debentium alio sese commorandi gratia conferre possit; si quis vero talem intentionem habere comperiretur, is captivetur nequaliter, nisi sponsione fidedignorum dimittatur; quod si quis vero clam insciisque ipsis aufugeret, talis fugitivi incolae quaelibet bona, tam mobilia, quam immobilia, domusque et haereditates quovis nominis vocabulo vocitatae, ad rationem communis ipsorum occupentur.

Ultimo: *Si capitanei, iudices, viceiudicesque regii, officialesque saepefatae sedis Siculicalis Udvarhely ac alii* cujusvis status ac conditionis homines contra libertates et privilegia ipsorum *ad aliquas contributiones, collectas sive ingressionem et lustrationem bellicorum expeditionum eos adigere praesumerent*, ob idque tam in personis, quam etiam bonis suis turbare et damnificare niterentur: et tunc ipsi incolae tam privilegia et libertates, quam etiam quaelibet bona quovis nominis vocabulo vocata, contra eosdem violentos turbatores et damnificatores defendendi habeant potestatis auctoritatem, ob idque nulli oneri et birsagio subjaceant, si se ipsos merito defendisse comperti fuerint; alioquin si aliquid indigne et inconvenienter in ejusmodi casibus patnaverint, non alibi praeter quam coram provisoro nostro *Albensi* sistere debeant.

Quibus eorum indultis hasce etiam condiciones anneximus et subscribimus, ut annuatim (prout etiam superius etiam declaratum est) ad civitatem nostram Albensem *centum millia scandalorum* propriis suis expensis, sumptibus, jumentis, currubus, absque omni defectu deducere et vehere, idque mense Junio praestare sint adstricti, quo in negotio, personas eorum, boves, currus, caeteraque instrumenta ad vecturam necessaria e vestigio provisor noster dimittat, *neque ad aliquos labores subeundos, vel quaelibet onera praestanda praesumat compellere.* Prout haec omnia praedictis incolis et inhabitatoribus saepefatae possessionis Zetelaka et dicta sede Siculicali *Udvarhely* existente habitae, iis videlicet, qui huic nostro privilegio consentiant et consensuri sunt, ipsorumque successoribus, haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis in perpetuum annuimus, et concedimus praesentium per vigorem. Quo circa vobis spectabili et magnifico, generosis, egregiis, nobilibus et agilibus *Volfango Kamuthi* de Szent-László, consiliario nostro et comiti comitatus *Tordensis*, ac universorum Siculorum generali, sedisque *Udvarhely* supremo capitaneo, vicecapitaneo, iudici, viceiudicibusque regiis, dicatoribus, decimatoribus et exactoribus quorumcunque contributionum, item gentium et nationum levatoribus et sollicitatoribus dictae sedis Siculicalis *Udvarhely*, modernis et futuris quoque pro temporibus constituendis, eorumque vices gerentibus cunctis etiam aliis, quorum videlicet interest, seu intererit, praesentium notitiam habituris, harum serie committimus et mandamus firmiter, ut vos quoque a modo eosdem, ipsorumque legitimos successores, haeredesque et posteritates utriusque sexus universos in personis rebusque ipsorum universis impedire, turbare, molestare, seu quovis modo damnificare minime praesumatis, vel sitis ausi modo aliquali, *sed eosdem modo praemisso exemptos supportatos et libertatos in perpetuum habere modis omnibus debeatis ac teneamini.* In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras pendentis et authentici sigilli nostri numinime roboratas antefatae possessionis *Zetelaka*, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose dandas duximus et concedendas. Secus itaque nullo modo facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra Alba Julia die vigesima quinta mensis Septembris anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo secundo.

Et superscriptum erat a dextris *Gabriel* mp. a ministris *Stephanus Kovaczoczi* cancellarius mp. *Georgius Ormánkövi* mp. Erantque in inferiori eorundem margine in cera rubra pendenti et authentico sigillo roboratae et communitae. In dorso autem superscriptio erat talis: Anno domini 1630 die 11. mensis Martii coram universitate sedis Siculicalis *Udvarhely* tempore supremae sedriae publicatae et praesentatae sunt praesentes et *in vigore relictae, ita tamen, ut virtute articulorum in qua parte sunt abrogatae, in ea invalidae sint, locumque interrogatorium more antiquo observari solitum semper observent.* Et subscriptum erat: *Franciscus Kénosi* notarius mp.

Nos itaque praemissa supplicatione, nobis modo, quo supra, porrecta clementer exaudita et faventer admissa, praescriptas litteras dicti serenissimi quondam principis felicitis reminiscentiae privilegiales non obrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte viciatas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento, variationeque aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum continentia, clausulas, articulos et puncta, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum suffragitur veritas, ratas, gratas et accepta habentes, nostrum illis consensum pariter et adsensum praebuimus benevolum, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum nostrarum mediante. Datum in civitate nostra *Meggyes*, die vigesima tertia octobris anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo.

MICHAEL, APAFI mp.

JOANNES BETHLEN cancell. mp.

1663 die 2-a mensis Octobris exhibitae, lectae, publicatae et proclamatae sunt praesentes nominibus et in personis incolarum et inhabitatorum possessionis *Zetelaka* in generali dominorum regnicolarum trium nationum regni Transylvaniae partiumque Hungariae eidem anexarum in civitate *Marosvásárhely* conventu sive congregatione qua publicatione audita egregius *Stephanus Biró* de Homorod Szent-Márton protestatus est super eo, quod

contra constitutiones regni, peraestandaque servitia uti privilegiis suis praesentibus minime praesumant. Magister *Joannis Kendi* illustrissimi domini domini principis Transylvaniae protonotarius mp.

Nos igitur praemissa instantia annotatorum universorum incolarum et inhabitatorum praefatae possessionis *Zetelaka* benigne exaudita, clementer et admissa praescriptas litteras non ab-rasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prosus vitio et suspicione carentes praesentibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et in-scriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, puncta et articulos, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt, emanatae, viribusque eorundem veritas suffragatur, ratas, gratas, et accepta habentes, praemissa omnia et singula in iisdem contenta approbavimus, ratificamus et confirmamus. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras majoris aulici et authentici sigilli nostri impendentis munimine roboratas memoratis universis incolis et inhabitatoribus dictae possessionis *Zetelaka*, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis clementer dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra *Vienna*, Austriae die decima octava mensis Aprilis anno Domini millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum Romani quadragesimo tertio, Hungarici quadragesimo sexto, Bohemici vero quadragesimo quinto.

LEOPOLDUS mp.

Comes SAMUEL KALNOKI mp.

JOANNES FIATH mp.

Praesentes litterae privilegiales, consensuales et confirmationales exhibitae et publicatae in generalibus comitiis procerum, comitum, baronum, magnatum, generosorum, egregiorum et nobilium, universorum denique statuum et ordinum regni Transylvaniae et partiam regni Hungariae eidem annexarum ad diem septimum Januarii anni praesentis 1702 in civitatem *Albam Juliam* indictis et celebratis, et nomine contra dicente

extradatae per magistrum

FRANC HENTER

sacrae caesareo regiaque Illustritatis in

Transylvania protonotarium mp.

Zetelaka régebbi kiváltságai.

a) *Országgyűlési végzések 1624., 1630. és 1674-ből.*

Az 1624-ben június 23-án Gyulafehérváron tartott országgyűléséből költ

8-ik Articulus.

A Zetelakiakkal való contraversiának módjairól és a széken való decidálásáról.

Ugyan ő kegyelmek a székely uraink panaszkodnak kegyelmes urunk a Zetelakiak felől, hogy a nemes és egyéb rendek ellen különb-különb-féle potentiákat patrálván, azt kívánják, hogy ő előttök pereljenek, és annakutána a causajokat transmissioba Felségednek eleibe bocsássák; mely dolog szabadságok ellen láttatván lenni: végeztük azért kegyelmes urunk, hogy ha kinek valami pere lészen zetelaki emberrel, ha az adversa pars contentus nem lészen, a székre appellálják és ott adjudikáltassék.

Az 1630-ban januárius 25-én Gyulafejérváron tartott országgyűléséből költ

51. Articulus.

A két Oláhfalviak, Zetelakiak a törvények dolgából az udvarhelyszéki főtiszthez applicaltanak.

A két Oláhfalviak, Zetelakiak 1624-ik esztendőbeli articulus tartása szerént az udvarhelyszéki főtisztektől dependálljanak, törvények dolgából végeztük.

Az 1674. sept. 17-iki gyulafehérvári országgyűlésből költ

7. Articulus.

Az Oláhfalvi, Zetelaki privilegiatusok privilegimukban megtartatnak.

Mind a két Oláhfalviak, a Zetelakiak még privilegium alá adták magukat, székely szabadsággal éltenek, annak utána privilegium alá adván magokat, elébbi boldog emlékezetű régi fejedelmek szép privilegiumot adtanak nékik, melyben hogy megtartassanak, Nagyságod kegyelmességéből végeztük, ugy mindazonáltal, hogy privilegiumokban specificált terhviseléseket a fiscus számára praestálják, azonkívül praefectus atyánkfia is egyéb terhviseléssel ne erőltethesse, sőt ha erőltetné is, ne tartozzanak supportálni.

b) Rákóczy György kiváltságlevele Zetelakának. Gyulafehérvárt
1631. jan. 16.

Georgius Rakoczi Dei gratia Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus, agilibus, capitani, vicecapitaneis, iudicibus, vicejudicibusque regiis, ductoribus, centurionibus et decurionibus sedis Siculicalis *Udvarhely*, modernis scilicet et futuris quoque tempore constituendis, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Udvarhelyszékben Zetelaka nevű faluban lakó híveink közönségesképen adgyák értésünkre, *hogy ők régi szokások szerint a hadban való szolgálattok helyett esztendőnként tartoznának százezer sendelyt magok saját költségeken ide Fejérvárra fiscusunk számára alászállítani*. Mi is azért azon immunitásokban őket meg akarván tartani: kegyelmesen hagyuk s parancsoljuk is hűségteknek, ez levelünket látván, ennek utána is megnevezett *Zetelakán* lakó híveinket azon szabados immunitásban megtartván, *őket oltalmazza meg is benne és egyébbre cogalni ezenkívül ne merészelje*, hanem az százezer sendelyt esztendőnként ide Fejérvárra fiscusunk számára alászállítani megengedje hűségtek. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in civitate nostra *Alba Julia* die decima sexta mensis Junii anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo primo.

G. RÁKOCZI mp. (P. H.)

SAMUEL KÖLESÉRY secretarius mp.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye* levéltárában.)

1395.

Tompa Miklós Csíkszéknek. A szotyori táborból 1701. május 1.

Kéri a katonaság (a kgték militiájának) élelemmel gyámolítását, «melylyel ha szinte a ns. szék nem tartoznék is, de hogy felei, a keresztyén-ségért succursussal kellenék lenni, a kiket ha excedálnak is és szöknek, hogy a szükség cselekedtetí, nem vihet a lélek a büntetésekre. Tovább nem paciálhatom, mivel most is 300 kenyeret assignált számokra. «Mert a militia eloszlik; én ha nem-putarem esik, magamat ngtokkal kgtékkel megmentem; azért provideáljon felölök, ne kelljen koldulással élniek, mely

nekik nem oly szégyen, mint a ns. széknék gyalázat, mert harmadnapon túl egészben oda lészen» (t. i. feloszlik)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1396.

Rendelet a csíki csász. és kir katonaság részére, hogy miként viselkedjenek a néppel szemben. 1701. aug. 9.

Edicta, sive observationes militiae suae Majestatis Csíkien-sis cum populo eiusdem loci sic sequuntur.

Primo: Pro quibusvis octo equis unus currus graminis, qui vehatur per quatuor boves, nec tamen excessive, nec defective administretur.

Secundo: Ne sit excessiva selectio in graminibus, sed in quantum inveniri poterunt, bona gramina administrentur.

Tertio: Ordinetur ex militibus ipsis sommissarius, qui quavis die per seriem in pagis modo debito currus onerari curet, et ad summum 12 horam praestet, gramina autem statim exonerentur et dimittantur, currus nec ad alios usus convertantur.

Quarto: Ad venationes, piscationes ne cogantur homines et pro non praestatione similium ne vexentur.

Quinto: Aulae praefecti se detineant ab exactionibus cujuscunque generis rerum et miserum plebem ne vexent, sed si quid opus erit pro necessitate inevitabili, illa omnia pro parata pecunia administrabit commissarius penes compagniam existens per dominum vicejudicem regium cum bono ordine, nec talia petantur, quae non reperiuntur in istis partibus.

Sexto: Postae erigantur et ne tam excessive equi et jumenta ad postas et forspán compellantur, sed ubi necessitas exiget, ibi per commissarium penes dominum commendantem existentem, penes autem singularem passum domini commendantis administrentur.

Septimo: Ne equos Siculorum in vigilia existentium domini praefecti et alii milites hinc inde auferant, vexent ele, sed omnino a similibus se abtineant.

Octavo: Ne dominis capitaneis sic licitum tales equites penes se servare et populum talibus aggravare.

Torja 9 Aug. 1701.

Comes STEPHANUS APOR m. p. GRAVEN vicecolonellus.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában)

1397.

Killyéni Székely Mihály végrendelete 1701. nov. 2.

Én sepsiszéki killyéni *Székely Mihály*, noha testemben ép és egészséges, lelkemismeretiben is csendes vagyok, mindazonáltal meggondolván ez haszontalan világnak hirtelen elmulandóságát, tészek és hogyok ilyen megmásolhatatlan és állandó dispositiot és testamentumot, tudni illik: hogy az mely acquisitumim nekem vadnak in genere, mindeneket hogyok és testálok az én édes feleségemnek *Imecs Erzsébethnek*, mivelhogy nagyobb részit együtt is kerestük véle, úgy, hogy míg Isten élte, egyedül szabados dispositiójában legyen minden acquisitum in genere. Holta után pedig ha Isten az édes gyermekeinket meghadgya, deveniáljon reájok, melyet is istenesen egymás között oszszanak fel az gyermekeim. Ezt én igaz és jó lelkemismereti szerént megírván, kezem írásával és szokott pecsétemmel meg is erősítem.

Actum in Killyén din 2 mensis Novembris, anni 1701.

Idem qui supra

SZÉKELY MIHÁLY m. p. (P. h.)

(Eredetije saját gyűjteményemben, egykorú másolata a *Székely Nemzeti Múzeumban*.)

1398.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék 1700–1701-ben adózása, összeszámítása. Gyulafehérvárt 1701 nov. 16.

Ratio sedium, Siculicalium Csik Gyergyó et Kászon.

A 1. Nov. a. 1700 usque ad ult. Oct. a. 1701, per d. Andr. *Szabó* et Steph. *László* deputatos expedita.

Super pecunia.

Impositio in summa fuit.....	r. f. 21,000
Erogavit per naturalia et pecuniam hoc modo:	
A katonák fizetése télen és nyáron	7700 frt 87 den.
Rabutim regimentjének télen búza	1710 frt »
» zab	2014 frt 22 1/2»
» » széna	3225 frt – »
6 hónapra nyáron búza	1728 frt – »
» zab	350 frt 22 1/2»
» széna	836 frt
U. a. regimentnek 1700 október folyamán zab	171 frt 52 »
» » » » » széna	550 frt – »
A Gimesi szorost őrző hajduknak télen búza	348 frt – »
A Moldvában resideálóknak 1700 máj. 1. – 1701 ápr. 30. havonként 21 r. f.....	210 frt –
Moldvai postáknak, kémeknek.....	150 frt – »
1698, 99, 1700 számadásból fenmaradt	3208 frt 40% »
	generalis summa facit 22,202 frt 23 1/2 »
	superflua erogatio 1202 frt 23 1/2 »

Albae 16. Nov. 1701.

Ex commissariatu Transilvanico per

JOANNEM SÁROSI

suprenum commissarium mp.

Jegyzet: Csík, Gyergyó, Kászon 1701 eszt. téli rátiója szerint a ns. székely natiótól m. ígért 60000 frtból repartíáltatott ő gglkre 12000 frt Kőlcson is adtak ő kgek 1400 frt
13400 frt.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1399.

Felső-benczédi Firtos Mihály, Gergely, János és István nemességért való folyamodványa Leopold császár-királyhoz. 1701-ben.

*Augustissime Imperator, Domine, Domine clementissime,
benignissime.*

Constat multis augustissimae vestrae Mattis fidelibus in Transylvania subditis, praedecessores nostros ex oris Schythicis, unde

gens Hungarica oriunda, privilegiatam secum tulisse mobilitatem, juxta quam illorum quidam etiam officio supremi colonelli haud ignare fungebantur, quamvis nobis, novercantis fortunae borea laesis, memoria saltem speculari, sed non usu vel praxi palpare conditionem eorum liceat. Stemmata tamen, uti ex eadem nati, libertate fruimur, quamvis Literis Armalibus (quod in Transylvania variis vicissitudinibus obnoxia facile contigit) destituamur. Proinde ad pedes sacre vestrae Mattis provolati demississime supplicamus, quatenus tum ob respectum antiquitatis nostrae prosapiae, quam etiam meritorum nostrorum ut tenuium, tamen fidelium intuitu, sed super haec omnia ex benigna augustissimae vestrae Mattis qua erga fideles suos subditos propensa esse dignatur, gratia, nobis *Michaeli* in sede *Kereszturfi*, ibique sita civitate *Keresztur* vocata degenti, item *Gregorio*, *Joanne et Stephano Firtos de Benczéd*, superiori in sede Siculicali *Udvarhely* existente, fratribus scilicet consangvinctis, infra visum nobis a nostris praecessoribus relictam generosae nobilitatis insigne conferre, Literasque Armales desuper per inclytam cancellariam suam aulico-Transylvanicam de novo talibus disertis conditionibus expediri demandare dignetur, ut e servitiis urbaniis seu civilibus a locorum, ubi nos manemus, iudiciis onerari praesummamur, verum liceat nobis aequae ac aliis natis patriae nobilibus verae nobilitatis praerogativa frui.

Gratiam augustissimae vestrae Mattis humillimis iisque fidelibus nostris servitiis demereri desideramus perseveranter.

Augustissimae Vestrae Mattis

humillimi fidelesque subditi

Fratres: MICHAEL, GREGORIUS, JOANNES
et STEPHANUS FIRTOŠ DE BENCZÉD Superiore.

(Eredetije az *Országos levéltár* erd. udv. cancelláriai osztály 1701. 150. sz. alatt)